

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra dějin a didaktiky dějepisu (KDDD)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Obrana národa ve Frenštátě pod Radhoštěm a okolí se zaměřením na
„Weberovu skupinu“ a jejího představitele Alfreda Havlenu**

**The Obrana národa in Frenštát pod Radhoštěm and its surroundings,
focusing on the „Weber Group“ and its member Alfred Havlena**

Lukáš Mráz

Vedoucí práce: Mgr. Eva Hocká

Studijní program: Dějepis se zaměřením na vzdělávání (B0114A120003)

Studijní obor: Dějepis a Biologie, geologie a enviromentalistika se zaměřením na
vzdělávání (B D-BI 20)

2023/2024

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Obrana národa ve Frenštátě pod Radhoštěm a okolí se zaměřením na „Weberovu skupinu“ a jejího představitele Alfreda Havlenu* potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 14. 4. 2024

.....

Rád bych na tomto místě poděkoval několika osobám, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout. Můj velký dík patří Mgr. Evě Hocké za odborné vedení bakalářské práce, cenné tipy, vstřícnost při konzultacích a pomoc při zpracování. Dále archiváři a zástupci vedoucího SOkA Nový Jičín – Mgr. Martinu Vitkovi, Ph D. za příjemné jednání a vyhledání velkého množství archivních dokumentů a vedoucí Muzea Frenštát pod Radhoštěm – Mgr. Aleně Figarové za nasměrování do příslušných archivů. V neposlední řadě bych chtěl také poděkovat mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala.

Lukáš Mráz

ABSTRAKT

Ústředním tématem bakalářské práce je „Weberova skupina“, tedy označení pro příslušníky ilegální protinacistické organizace Obrana národa z okresního štábu ve Frenštátě pod Radhoštěm. Hlavní těžiště práce je vymezeno obdobím vzniku frenštátského okresního velitelství až po smrt posledního představitele „Weberovy skupiny“ - Alfreda Havleny, kterému je v práci věnována největší pozornost. Pro vytvoření uceleného obrazu o vzniku, činnosti, fungování a pádu Weberovy skupiny byla v práci využita analýza převážně archivních pramenů vzniklých činnostmi druhoválečných německých a poválečných československých úřadů a institucí, které byly vzájemně komparovány a následně ještě srovnány s informacemi z pozůstalostí místních frenštátských učitelů a historiků. Výsledkem práce je hlubší pochopení role, kterou tato konkrétní skupina hrála v boji proti nacistickým okupantům a výklad tragických příběhů jednotlivých členů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Protektorát Čechy a Morava – Protinacistický odboj – Obrana národa – Frenštát pod Radhoštěm – Alfred Havlena

ABSTRACT

The bachelor thesis focuses on the „Weber Group“, which refers to members of the illegal anti-Nazi organization Obrana národa (Defence of the Nation) from the district headquarters in Frenštát pod Radhoštěm. The thesis primarily covers the period from the establishment of the Frenštát district headquarters until the death of the last representative of the „Weber Group“, Alfred Havlena, who receives the most attention in the thesis. To create a comprehensive understanding of the formation, activity, functioning, and fall of the Weber Group, this thesis analyses mainly archival sources created by the second-world German and post-war Czechoslovak authorities and institutions. These sources are compared with each other and with information from the estates of local Frenštát teachers and historians. The work results in a more profound insight of the role played by this specific group in the fight against the Nazi occupiers, as well as an interpretation of the tragic stories of individual members

KEYWORDS

Protectorate of Bohemia and Moravia – anti-Nazi resistance – Obrana národa – Frenštát pod Radhoštěm – Alfred Havlena

Obsah

Úvod a metodologie	8
1 Situace v Československu	11
1.1 Situace ve Frenštátě pod Radhoštěm	13
2 Ilegální odbojová organizace Obrana národa	17
2.1 Prvopočátky Obrany národa	17
2.2 Obrana národa po 15. březnu 1939.....	18
2.2.1 Struktura a organizace Obrany národa	20
2.2.2 Odbojová činnost Obrany národa	21
2.2.3 Cíle odbojové organizace Obrany národa	23
2.2.4 Ideový program	25
2.3 Pád Obrany národa	27
3 Obrana národa na Ostravsku.....	29
3.1 Činnost a organizace Obrany národa na Ostravsku.....	33
4 Obrana národa v bývalém okrese Frenštát pod Radhoštěm	34
4.1 Richard Weber.....	34
4.2 Viktor Cibien	35
4.3 Karel Raška.....	36
4.4 Karel Zátopek	37
4.5 Otakar Preč	38
4.6 Alfred Havlena	38
4.7 Činnost a organizace „Weberovy skupiny“	43
4.7.1 Zakládání okresního štábu	45
4.7.2 Otakar Preč v čele.....	48
4.7.3 Alfred Havlena a jeho výpovědi.....	51

4.7.4	Rozkol uvnitř frenštátské ON	52
4.7.5	Výstavba místního štábu.....	54
4.7.6	Karel Zátopek a jeho působení	55
4.7.7	Obžaloba.....	56
4.7.8	Průběh soudního řízení s odbojáři	58
4.7.9	Tresty	60
4.7.10	Havlena a jeho trest	61
4.8	Pohřeb Alfreda Havleny	64
4.9	Statistiky	66
5	Závěr.....	68
	Seznam použitých informačních zdrojů	70
	Použité zkratky	75
	Obrazová příloha	76
	Tabulková příloha.....	81

Úvod a metodologie

Svou práci o protinacistické odbojové skupině působící ve Frenštátě pod Radhoštěm a okolí jsem rozdělil do čtyř tematických dílů. Každá z jednotlivých částí tak umožňuje náhled do určité problematiky a společně tvoří celek, který má za cíl přiblížit situaci, ve které se nacházeli odbojáři patřící do „Weberovy skupiny“ na pozadí dějin Protektorátu Čechy a Morava. Má práce se tedy zaměřuje na historii Obrany národa v bývalém okrese Frenštát p. R. a její čelní představitele s tím, že jsem si jako hlavní osobu určil Alfreda Havleny, zbrojního důstojníka okresního štábu. Opírám se hlavně o informace získané z primárních pramenů vzniklých činností německých úřadů, československých poválečných institucí a z pozůstalostí frenštátských učitelů a historiků, kteří se po osvobození začali zabývat sbíráním poznatků o odbojářích od pozůstalých rodinných příslušníků nebo přeživších členů Obrany národa.

Analýzou těchto zdrojů a jejich vzájemnou komparací vytvořím co nejpřesnější představu o vzniku, výstavbě, struktuře, fungování, vzájemných vztazích mezi odbojáři, napojení na rámcově vyšší a nižší celky a pádu okresního velitelství ve Frenštátě pod Radhoštěm, s čímž „Weberova skupina“ úzce souvisela. Do tohoto celku vložím tragický příběh Alfreda Havleny a pokusím se dospět k závěru, proč jako jediný dostal „pouze“ 10 let káznice, když jeho pět zbylých spolupracovníků a kamarádů z „Weberovy skupiny“ dostalo od soudu trest smrti. V samotném závěru se zaměřím na to, zda byly po válce, případně zda jsou v dnešní době na Havleny ve Frenštátě nějaké odkazy i dnes.

Pro zodpovězení těchto otázek a problémů je dle mého názoru naprosto klíčové vycházet jak z německých, tak českých pramenů, protože jen jejich srovnáním dokážeme získat alespoň částečnou představu o skutečné situaci. I tak je nutné zdůraznit, že zkoumané dokumenty nemusí obsahovat pouze pravdivé informace. Je to způsobeno tím, že v německých výslechových protokolech uvidíme snahy odbojářů zamlčovat pravdu, krýt svoje kamarády a bagatelizovat své činy. Naopak v českých poválečných spisech se situace obrátí a začnou se vytvářet „bezchybní hrdinové“.

První část práce je věnována tomu, abych ve zkrácené verzi popsal situaci, kterou museli naši předci prožívat v osudových letech 1938 a 1939. Pro tuto sekci čerpám převážně ze sekundární literatury, obrazového materiálu a kroniky města Frenštát. Pasáže, ze kterých

z kroniky čerpám jsou však až poválečné. Jsou zde přiblíženy události celostátního rázu a jejich prožívání ve Frenštátě.

Obecným informacím o Obráně národa věnuji druhou, podstatně delší, část mé práce. Věřím, že je důležitá pro vytvoření představy o vzniku, fungování, struktuře a zániku této celostátní odbojové organizace. Kladu důraz hlavně na vznik, skladbu a cíle, protože převážně touto tematikou se budu zabývat i v poslední části mé bakalářské práce. Myslím si, že je naprosto klíčové pochopit strukturu Obrany národa, aby byla jasná představa jak malým segmentem celé organizace okresní velitelství ve Frenštátě bylo. I v této části využívám hlavně sekundární literaturu, kterou doplňuji z editovaných pramenů a vyšlých pamětí odbojářů.

Ve třetí části už jdu v hierarchii níže a popisuji Krajské velitelství Moravskou Ostravu, tedy část, do které okres Frenštát rámcově spadal. Význam této kapitoly spočívá v tom, že chci představit čelní odbojáře z Ostravy, protože často figurují ve výslechových protokolech využívaných v poslední a nejdůležitější části. Mimo výslechových protokolů pak v poslední sekci využívám ještě například poznámek samotných vyšetřovatelů, obžalovací spis, rozsudek, poválečné materiály z pozůstalostí frenštátských historiků, čestných prohlášení odbojářů a matrik.

Předpokládám, že zmíněná pramenná základna tvoří dostatečný odrazový můstek k dalšímu zkoumání této problematiky.

Vyšlá literatura k mému tématu, která by se jím zabývala do hloubky prakticky neexistuje. Většina publikací má povahu seznamů jmen, které bohužel neobsahují mnoho pojítek, případně se zabývá větším územním celkem, takže samotnému Frenštátu není věnována dostatečná pozornost. Smyslem této práce tedy není tvorba uceleného přehledu odbojářů, ale rekonstrukce fungování, aktivity a výstavby Obrany národa ve Frenštátě a jeho okolí s důrazem na „Weberovu skupinu“.

Pro doplnění uvedu některé publikace, které se taktéž zabývají stejným nebo alespoň podobným tématem. Hlavní osobností, která mě přivedla k této problematice byl Marek Skýpala ve svém příspěvku pro historický časopis *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm*. Skrze tento článek jsem se dostal ke Skýpalově knížce *Obrana národa na*

Ostravsku, která poskytuje krátkou zmínku o okrese Frenštát, ale hlavní těžiště práce leží spíše v popisu Ostravska jako celku. Nemohu opomenout ani práci Ivo Stolaříka – *Patřili k Prvním*, která se zabývá krajským vojenským velitelstvím v Moravské Ostravě a umožňuje nahlédnout do dříve nepublikovaných obžalovacích spisů s čelními představiteli z Moravské Ostravy. Mimo jiné se v tomto dokumentu občas objevují i jména frenštátských odbojářů. Frenštátu se věnuje i Milan Chalupa ve své knize *Odbojová organizace Obrana národa na Novojičínsku*, která při popisu situace na Frenštátsku částečně vyhází ze sborníku z ideologické konference OV KSČ v Novém Jičíně *Cestou bojů k vítězství I*. Dále mohu zmínit příspěvek Jana Čípa o Obraně národa v díle *Almanach obětí nacismu Nový Jičín* a příspěvek Aloise Zbavitele do *Vlastivědného sborníku Nový Jičín* o frenštátském odboji. Jako poslední zmíním ještě knihu *Frenštát pod Radhoštěm v dějinách času* od Miroslava Rottera, který se také v knize zmiňuje o některých frenštátských odbojářích.

1 Situace v Československu

Situace Československé republiky ve 30. letech 20. století byla v mnoha ohledech komplikovaná. Mimo nutnost vypořádání se s hospodářskou krizí se začínají zostřovat vztahy mezi představiteli menšin a Čechoslováky. Už po vzniku samostatného státu a uplatňování představ čechoslovakismu se ostatní obyvatelstvo ocitlo v rolích minoritních národů. Nejvíce vyhocený konflikt pak způsobovala nevyřešená německá otázka eskalovaná separatistickými tendencemi Němců podpořených vzestupem nacistického Německa v čele s Adolfem Hitlerem, který se po anšlusu Rakouska zaměřil na rozbití svého československého souseda. Vlivem politiky appeasementu zůstala v září 1938 ČSR prakticky osamocena a byla nucena vzdát se pohraničních oblastí s převládající německou menšinou.

Doklad o tom, že se vojenské kruhy v Československu nechtěly vzdát bez boje můžeme vidět na zintenzivnění obranných příprav v období mezi částečnou mobilizací v květnu 1938 a všeobecnou mobilizací v září 1938. Obranné práce probíhaly již předtím, ale v tomto období dosáhly svého rychlostního maxima. Bohužel i přes veškeré úsilí nebyly plány na dokončení pohraničního a vnitrostátního opevnění dokončeny. Morální vzpruhou v době beznaděje bylo provedení mobilizace vyhlášené 23. září 1938, která proběhla nad očekávání rychle.¹ Politické řešení „zářijové krize“ začalo 29. září ve 12.45 hodin v Mnichově bez přítomnosti zástupců ČSR² a skončilo přijetím „diktátu“ 30. září 1938.³ Jednalo se čistě o politickou záležitost, neboť armádě nebylo politiky umožněno vykonat svou povinnost vůči vlasti, tedy bojovat.

Do nově ustanoveného zřízení, trvajícího od října 1938 do března 1939 označovaného jako „druhá republika“, nevstoupilo Československo s nejlepšími vyhlídkami. Kvůli agresivní německé politice přišlo o přibližně 38% plochy původní rozlohy státu. Zábor pohraničního území vyvolal nemalé problémy v oblasti infrastruktury a ekonomických

---

¹ GEBHART, Jan a KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha a Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-582-0, s. 640–649.

² Tamtéž, s. 664.

³ Tamtéž, s. 670.

vazeb, protože došlo k narušení historicky daného společného obchodního vývoje. Vlivem ztráty pohraničí byla narušena většina významných tratí, což v budoucnu prakticky znemožňovalo účinný vojenský odpor.⁴

Pro období „druhé republiky“ je typický odklon od liberálního demokratického smýšlení, které u čelních politických představitelů nahradila jakási myšlenka „autoritativní demokracie“ s vládou jedné politické strany. Tou se stala Strana národní jednoty v čele s Rudolfem Beranem.⁵ Toto poměrně krátké období, trvající od října 1938, bylo ukončeno vyhlášením samostatnosti Slovenského státu Sněmem slovenské země 14. března 1939,⁶ invazí německé armády na naše území od pozdních hodin 14. března a následující den 15. března. Celý proces dovršilo vydání výnosu o zřízení protektorátu 16. března 1939.⁷

Hitler do Prahy dorazil už 15. března večer, aby druhého dne mohl po poradě s Lammersem, Ribbentropem a Frickem⁸, kteří mu předložili návrh o naložení se zbylým územím, dokončit svoje plány s českým prostorem. Výsledkem jednání byl dokument, který po Hitlerově podpisu vešel do dějin jako „Výnos Vůdce a říšského kancléře ze dne 16. března 1939 o Protektorátu Čechy a Morava“. Tento nově vzniklý státní útvar měl možnost částečné autonomie, ale s podmínkou toho, že „samospráva“ bude v souladu s potřebami Německa. Mimo to došlo i k zrušení armády, neboť od této chvíle ochranu protektorátu zajišťovala říše a akceschopná protektorátní armáda se stala nežádoucí. Jedinou protektorátní vojenskou silou se tak stalo vládní vojsko s nízkou bojovou hodnotou o symbolickém počtu přibližně 7000 mužů. Vytvořením vládního vojska Němci sledovali

---

⁴ GEBHART, Jan a KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha a Litomyšl: Paseka, 2007. ISBN 978-807185-835-5, s. 19–21.

⁵ Tamtéž, s. 50–51.

⁶ PADEVĚT, Jiří. *Kronika protektorátu: represe, rezistence, holokaust, státní a okupační správa, kolaborace, bojové operace, kultura, všední život*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3203-4, s. 11.

⁷ Tamtéž, s. 18–19.

⁸ Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava č. 75/1939 Sb. ze dne 16. března 1939. Online. Dostupné také z: https://www.psp.cz/kps/pi/gi/historie/vynos_o_zrizeni_protektoratu.pdf. [cit. 2024-03-10] Dokument je podepsaný Vůdcem a říšským kancléřem Adolfem Hitlerem, Lammersem jako říšským ministrem a přednostou říšské kanceláře, Ribbentropem jako říšským ministrem zahraničí a Frickem jako říšským ministrem vnitra.

dva hlavní cíle. Prvním byla snaha podpořit iluzi o autonomii protektorátu a druhým byla jeho hlavní „náplň práce“, tedy udržování „pořádku a bezpečnosti“ na území protektorátu.⁹

S postupnou likvidací čs. armády se před protektorátní vládou formovala nová výzva – zaměstnat osoby, jejichž profesní kariéra byla značně narušena. Jednalo se o velké množství úředníků, profesionálních vojáků, lidí vyhnaných ze Slovenska a později i vysokoškolských učitelů. Tito lidé se nejčastěji dostávali do pozic v místních samosprávách, nově vzniklých úřadech a podnicích.¹⁰ Tato skutečnost výrazně napomohla při získávání vhodných lidí pro domácí odboj.

1.1 Situace ve Frenštátě pod Radhoštěm

V lednu 1938 do Frenštátu přijíždí první vojenská posádka, která se zabydlela v místních kasárnách a v následujícím období stejného roku se postupně rozšiřovala. Jednalo se o jednotky lehkého dělostřeleckého pluku z Opavy. S narůstajícím napětím se ve městě konaly dvě společenské akce, u kterých můžeme vysledovat snahu o pozvednutí vlasteneckého citění. Tou první byla slavnostní přehlídka frenštátských vojáků k dvacetiletému výročí trvání republiky ve dnech 23. až 24. června za přítomnosti generálů Fialy, Brauna a Biruly, kdy následujícího dne došlo ke slavnostnímu odhalení pomníku Tomáše Garrigue Masaryka. Druhou významnou událostí byl příjezd Albína Poláška¹¹ v srpnu 1938 při příležitosti odhalení jím darované sochy městu s názvem „Pravěký zápas“. Pro sochu bylo vybráno místo před budovou chlapecké školy a slavnostní řeč pronesl Alois Zbavitel.¹² Později po březnové okupaci roku 1939 začala Polášková socha vyobrazující

---

⁹ GEBHART a KUKLÍK, *Velké dějiny zemí Koruny české*, 2007, s. 177–181.

¹⁰ BRANDES, Detlef. *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. Třetí, rozšířené a revidované vydání. Přeložil Petr DVOŘÁČEK. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2019. ISBN 978-80-7260-409-8, s. 94–96.

¹¹ POLÁŠEK, Albín a KLUČKA, Jiří. *Albín Polášek: strůjce svého osudu: život a dílo Albína Poláška*. 2., dopl. vyd. Frenštát pod Radhoštěm: Muzejní vlastivědná společnost, 2001. ISBN 80-86245-13-6, s. 11–13. Jedná se o významného frenštátského sochaře, který vytvořil mimo jiné známou sochu Radegasta na Pustevnách.

¹² Státní okresní archiv Nový Jičín (dále pouze SOKA Nový Jičín), f. Mazáč Josef, sign. Mrtví musí stále žít; Protinacistický odboj, kart. 218, pag. 35. Alois Zbavitel se stal frenštátským odbojářem, nejspíše členem Obrany národa. Za svou činnost byl vězněn od března 1940 do prosince 1941.

urostlého muže zápasícího s vlkem vadit německým úřadům, protože údajně evokovala odkaz na souboj mezi Čechy a Němci.¹³ Pravděpodobně z těchto důvodů proběhly pokusy o její zničení, nicméně město Frenštát se distancovalo od vlastnictví a jako majitele určilo amerického státního občana Albína Poláška, jejího tvůrce. Sochu se díky tomu podařilo zachránit, ale z původního místa byla odstraněna. O její uschování se postarali příbuzní Poláška na dvoře svého domu, kde přečkala válku.¹⁴

Kvůli odstoupení pohraničního území v říjnu 1938 se okres Frenštát dostal na hranici s Velkoněmeckou říší. Vlivem těchto záborů došlo k velké emigrační vlně z bývalého pohraničí, na kterou Frenštát nebyl připraven.¹⁵ Většinu záchranné, pomocné a odbojové činnosti v této době řídila „Hospodářská a kulturní rada“ (dále jen HKR). Jedná se tak patrně o první odbojovou organizaci na Frenštátsku.¹⁶ Hlavní náplní práce HKR bylo sice získávat materiály pro delimitační komisi, která měla ustanovit definitivní podobu hranice mezi zbylým Československem a říší, ale také začala shánět vlastenecky smýšlející osoby pro zpravodajskou činnost v oblastech připadlých Německu. Ze zabraných míst se k HKR začaly sbíhat informace hospodářského, politického a vojenského charakteru. Dalším úspěchem bylo i získání zbraní Františkem Černochem a Aloisem Zbavitelem přivezených do Frenštátu z policejního ředitelství v Opavě.¹⁷ Činnost HKR skončila 15. března 1939 po obsazení zbytku Čech německou armádou.¹⁸

---

¹³ POLÁŠEK a KLUČKA, *Albín Polášek*, 2001, s. 13. Někdy je také socha nazývána jako Zápas Slovanstva s Germánstvem, Boj o život, Zápas dobra se zlem nebo socha Pračlověka.

¹⁴ SOkA Nový Jičín, f. Archiv města Frenštát pod Radhoštěm, inv. č. 330, str. 379. Online. Dostupné také z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=4B6A8828297111E2A4B0D4BED9A45B4B&scan=bd3406c9bac84a0ba3635298486ac300>. [cit. 2024-03-10].

¹⁵ ROTTER, Miroslav. *Frenštát pod Radhoštěm v dějinách času, aneb, Historie města Frenštátu pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: Miroslav Rotter, 2021. ISBN 978-80-88063-20-9, s. 179–181.

¹⁶ ZBAVITEL, Alois. Frenštátský odboj pro české obce Novojičínska. In: *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*. Nový Jičín: Vlastivědný ústav v Novém Jičíně, 1967 svazek 3. ISSN 1214-8032, s. 36.

¹⁷ ROTTER, *Frenštát pod Radhoštěm v dějinách času*, 2021, s. 182.

¹⁸ ČÍP, Jan. Obrana národa. In: BUDÍK, Arnold, (ed.) a CHOBOT, Karel, (ed.). *Almanach obětí nacismu okresu Nový Jičín*. Nový Jičín: Okresní úřad, 1998. ISBN 80-238-3434-7, s. 28–29.

Německé jednotky, které měly za úkol 15. března 1939 obsadit Frenštát pod Radhoštěm postupovaly ze dvou směrů – od Nového Jičína a od Místku.¹⁹ První se do města dostali vojáci na motocyklech, kteří už v 10 hodin začali obsazovat křižovatky, aby mohli korigovat další postup tankové jednotky postupující směrem od Příboru. Po příjezdu německých obrněnců se mezi obyvateli Frenštátu začaly šířit posměšné poznámky nad hlukem, který vydávaly jejich pancíře. Tento fakt se stal i jedním z témat letákové kampaně proti „plechovému cirkusu“. Obsazování města se obešlo bez střetů mezi německými a českými vojáky, avšak městu byla uvedena důtka za nedostatečné přivítání „osvoboditelů“.²⁰

Okupační síly obsazující Frenštát čítaly 500 mužů. Jako na mnoha dalších místech, tak i ve Frenštátu se Němci v první řadě zaměřili na obsazení pošty s telegrafním úřadem, četnické stanice, nádraží, vojenských kasáren a obecního úřadu. Pro demonstraci síly byla uspořádána na frenštátském náměstí německá vojenská přehlídka, které se účastnilo přibližně 60 tanků typu PzKpfw II.²¹

Za dané situace se Němcům nepodařilo naklonit si místní obyvatelstvo ani kampaní zacílenou na nemajetné vrstvy. Plán spočíval v dovezení vojenských polních kuchyní a rozdáváním jídla chudým. V kronice města je zaznamenána příhoda o jistém žebrákovi, Karlu Kašpárkovi z chudobince, kterého údajně kuchaři lákali na jídlo, ale on ho nepřijal a místnímu hostinskému Sládečkovi řekl: „*Pravda, Lojziku, že by si mi dal pojest', kdyby sem měl hlad, ale od tých Němců nevezmu nic do huby za živého Boha.*“ S poznámkou autora

---

¹⁹ SKÝPALA, Marek. Současný stav poznání ilegální organizace Obrana národa v bývalém okrese Frenštát pod Radhoštěm. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. 2002, roč. 19. s. 49. ISSN 1210-1532.

²⁰ SOkA Nový Jičín, f. Archiv města Frenštát pod Radhoštěm, inv. č. 330, str. 356–358. Online. Dostupné také z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=4B6A8828297111E2A4B0D4BED9A45B4B&scan=1c0ac3caa9fa41bc87d7c3994a200752>. [cit. 2024-03-10].

²¹ Pohlednice. Náměstí ve Frenštátě pod Radhoštěm v březnu 1939. Soukromá sbírka Ing. Marcely Mrázové [cit. 2024-03-10]. Viz. Obrázková příloha, Obrázek 3.

kroniky: „*A nevzal*“.²² Pravdivost této příhody dnes už asi jen obtížně potvrdíme,²³ nicméně ukazuje to snahy Němců zacílit alespoň na chudší vrstvy obyvatelstva. Ze vzpomínek Josefa Mazáče se však dozvídáme, že pár jedinců německý „Eintopf“ přijalo.²⁴

---

²² SOkA Nový Jičín, f. Archiv města Frenštát pod Radhoštěm, inv. č. 330, str. 357. Online. Dostupné také z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=4B6A8828297111E2A4B0D4BED9A45B4B&scan=6471cf2284f8435b8c2938d0207c8968>. [cit. 2024-03-10].

²³ Tamtéž. Kronika je jediným zdrojem dokládající příhodu o Karlu Kašpárkovi.

²⁴ SOkA Nový Jičín, Mazáč Josef, sign. Vzpomínky na období německo-fašistické okupace na Frenštátsku v r. 1939-1945, karton 214, pag. 16.

2 Ilegální odbojová organizace Obrana národa

Pokud budeme mluvit o ilegální odbojové organizaci Obrana národa (dále jen ON), tak je tím myšlena tajná organizace navazující na tradici předmnichovské armády a lze jí zařadit do tzv. „nekomunistické“ části odboje. Hnací silou výstavby byla snaha postavit se na odpor proti nacistickým okupantům.²⁵

2.1 Prvopočátky Obrany národa

Obecně lze tvrdit, že mobilizace v září 1938 byla v armádním prostředí všeobecně pozitivně přijímaná. Byli to právě důstojníci, vojáci z povolání, kdo se měl stát zvláště odpovědnými příslušníky národa v této kritické situaci.²⁶ Po přijetí „Mnichova“ dochází k velkému společenskému a psychickému otřesu. Bezprostředně po podpisu nastává období, kdy se začínají pořádat první schůzky pozdějších odbojářů. Jedna z těch nejznámějších skupin se formuje okolo pplk. Josefa Balabána, pozdějšího čelního představitele legendární odbojové skupiny „Tři králové“ v „legionářské“ kavárně Bajkal,²⁷ která sehrála důležitou roli během tzv. první a hlavně během druhé garnitury ON. Mezi hlavní představitele scházející se v Balabánově bytě v Praze-Dejvicích nebo v kavárně Bajkal můžeme zařadit například pplk. Josefa Balabána, plk. Josefa Churavého, mjr. Josefa Jedličku, Bohuslava Slezu a později i pplk. Josefa Mašína.^{28,29}

---

²⁵ VESELÝ-ŠTAINER, Karel. Odbojová organizace Obrana národa. In: JANEČEK, Oldřich, (ed.). *Z počátků odboje: 1938–1941: sborník Živá minulost*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, sv. 64, 1969, s. 163–165.

²⁶ TICHÁ, Věra. Otazníky kolem důstojnického sboru čs. armády. Online. *Historie a vojenství: Časopis Historického ústavu Armády ČR*. Magnet-Press, 1967, roč. 16, č. 6, s. 951, ISSN 0018-2583. Dostupné také z: <https://digitalnistudovna.army.cz/uuid/uuid:dcc50686-6403-11e9-b3f3-005056b73ae5> [cit. 2024-03-10].

²⁷ KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. V Praze: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X, s. 33–34.

²⁸ KURAL, Václav. *Vlastenci proti okupaci: ústřední vedení odboje domácího 1940-1943*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-397-0, s. 14–15.

²⁹ KOURA, *Podplukovník Josef Balabán*, 2003, s. 52–53. „Tři králové“, tedy již zmínění Balabán, Mašín a štabní kapitán Václav Morávek, vykonali během okupace obrovské množství práce a jsou tak často označováni

Zásadní zlom nastává ve chvíli, kdy do politiky začínají vstupovat vojáci. Hlavní seskupení vzniká okolo ministra dopravy ve vládě Rudolfa Berana, gen. Aloise Eliáše. Do této skupiny dále pářili generálové Josef Bílý, Sergěj Ingr, Bedřich Neumann, Bohuslav Všeticka, Hugo Vojta, Sergěj Vojtechovský nebo plukovník Čeněk Kudláček. Většina vojáků se obávala, že se agresivní politika Adolfa Hitlera nezastaví pouze v československém pohraničí, proto začali připravovat plány pro případ okupace zbytku našeho území.³⁰ Druhou velkou ránou po Mnichovské dohodě se stal právě 15. březen 1939. Ten vojáky z povolání zastihl nepřipravené a mnozí celou situaci vnímali jako pošlapání jejich vojenské cti. Vstup německé armády měl na tuto část obyvatelstva silný vliv hlavně kvůli tomu, že během několika měsíců došlo ke zničení často celoživotní práce a zhroucení všeho, v co vojáci věřili.³¹ Jednou z mála dobrých věcí, které přišly s německými tanky, byl konec nejistoty, protože došlo k vyjasnění situace.³² „*Armáda republiky byla rozpuštěna, ale lid sám se stal její armádou. Muži, ženy, starci, děti, vojáci, nevojáci šikují se dobrovolně k novému boji, ale za mnohem těžších podmínek.*“ vzpomíná ve svých poválečných pamětech Josef Grňa.^{33,34}

2.2 Obrana národa po 15. březnu 1939

Bezvýchodná situace vyvolaná okupací začala působit na všechny příslušníky národa. Mnoho lidí se vlivem nepříznivých událostí podvolilo, naopak jiní začali s aktivitami odporu, pomocí kterých se snažili alespoň nějakým způsobem bojovat proti německým okupantům. Tuto aktivitu můžeme vysledovat napříč všemi vrstvami společnosti. První

---

jako nejaktivnější složka odboje. Balabán jako hlavní organizátor, Mašín jako výbušný vykonavatel mnoha protiněmeckých akcí a Morávek jako muž mezi „klidným“ Balabánem a „bouřlivým“ Mašínem.

³⁰ KURAL, *Vlastenci proti okupaci*, 1997, s. 14–15.

³¹ TICHÁ, *Otazníky kolem důstojnického sboru čs. Armády*, 1967, s. 952.

³² KURAL, *Vlastenci proti okupaci*, 1997, s. 15.

³³ GRŇA, Josef. *Sedm roků na domácí frontě*. Brno: Blok, 1968, s. 18.

³⁴ ČERNÝ, Václav. *Křik koruny české: paměti 1938–1945: náš kulturní odboj*. Vyd. 3. Brno: Atlantis, 1992, s. 332–335. Josef Grňa byl vysokoškolským učitelem, čelním představitelem Petičního výboru „Věrní zůstaneme“ (PVVZ) a organizace Rady tří (R3), kde plnil funkci politického vedoucího organizace. Posmrtně mu vyšly jeho paměti s názvem „*Sedm roků na domácí frontě*“, kde popisuje programovou a organizační práci PVVZ a R3.

neorganizované shluky „odbojářů“ se začaly zaobírat zaznamenáváním různých informací jako například počet projíždějících aut německé armády, železničních vozů nebo místa ubikací německých vojsk. Tito první průkopníci „zpravodajské činnosti“ následně začali s hledáním osob, které by tyto informace mohly nějakým způsobem dále zužitkovat v neprospěch nepřítele. Mimo první „zpravodajce“ se objevují lidé provádějící další, v některých případech i nebezpečnější, aktivity. Mezi ně patřilo roznášení letáků, psaní protiněmeckých nápisů na budovy, poškozování německého majetku nebo šíření falešných informací.³⁵

Pomyslnou „střední úrovní“ byly skupiny vznikající kolem aktivních i záložních důstojníků organizující se izolovaně a bez vzájemného vědomí o existenci obdobných odbojových těles.³⁶ Spojováním těchto menších ohnisek odporu napomohli štábní důstojníci působící v tzv. likvidační skupině MNO, kteří měli za úkol rozpouštění československé armády a pracovali na rozmístování bývalých důstojníků do civilního sektoru. Využití tohoto štábu jako centra odboje však nemohlo v dlouhodobějším horizontu stačit. Likvidační skupina sice disponovala potřebnými finančními prostředky a materiálem, nicméně rostoucí odboj potřeboval nějakou vyšší strukturu, která by mu zajistila odpovídající vojensko-politické centrum. Takové ústředí mohlo vzniknout jedině okolo vysokých generálů československé armády.³⁷

Naléhavost situace si uvědomovali i příslušníci generality, proto se hlavní okruh vojenského vedení odboje začíná etablovat již 19. března 1939 na schůzce v Brně, které se zúčastnili generálové Josef Bílý, Sergěj Ingr a Sergěj Wojcechovský.³⁸ Další přípravy se

---

³⁵ GRŇA, *Sedm roků na domácí frontě*, 1968, s. 20–21

³⁶ KOURA, *Podplukovník Josef Balabán*, 2003, s. 38.

³⁷ KURAL, Václav. Obrana národa mezi 15. březnem a 1. zářím 1939. Online. *Historie a vojenství: Časopis Historického ústavu Armády ČR*. Magnet-Press, 1970, roč. 19, č. 3, s. 347–348. ISSN 0018-2583. Online. Dostupné také z: <https://digitalnistudovna.army.cz/uuid/uuid:4682ee52-5c7b-11ea-a8f3-001b63bd97ba>. [cit. 2024-03-10].

³⁸ KOURA, *Podplukovník Josef Balabán*, 2003, s. 38.

uskutečňují 22. a 23. března v Praze.³⁹ Tyto tři představitele můžeme považovat za počáteční vedení vykonávající organizaci „shora“. Pro moravskou větev ON je pak důležitá schůzka Sergěje Ingra s generálem Bohuslavem Všetičkou. Všetička od Ingra dostal za úkol vybudovat odbojovou organizaci na Moravě.⁴⁰

2.2.1 Struktura a organizace Obrany národa

ON byla před létem 1939 organizací, na kterou nelze nahlížet jako na jeden celek. Byla tvořena různými menšími skupinkami, které se snažily vykonávat odbojovou činnost bez ustanovení jednotlivých specializovaných oddělení, což mohlo vést k nedostatečné efektivitě, protože se „každý snažil dělat všechno“. Tyto jednotlivé části povětšinou neměly jednotný cíl, ani přesně definovanou organizační strukturu.⁴¹ Vedle příslušníků z řad vojáků se do nově vznikajících skupin často připojují i legionáři a příslušníci tělovýchovných spolků (např. Sokola, Orla nebo Dělnické tělocvičné jednoty).⁴²

K dotvoření organizačních struktur uvnitř ON dochází během léta 1939 pod vedením gen. Ingra a po jeho emigraci generálem Bedřichem Homolou.⁴³ Pod Ingrovým vedením dochází k budování ilegálního generálního štábu, jehož náčelníkem se stává plk. Čeněk Kudláček. V rámci generálního štábu jsou následně ustanovena jednotlivá oddělení. Jednalo se o politické (pplk. Kropáček), organizační (pplk. Coufal), zpravodajské (mjr. Hájíček a plk. Vedral), zásobovací (plk. Sklenovský), vnitřní radiospojení (pplk. Adler), finanční (gen. Spěváček) a sabotážní (gen. Čihák).⁴⁴ Podobným způsobem bylo postupováno, ač v menším měřítku, i na úrovni zemských, krajských a okresních velitelství.⁴⁵

---

³⁹ PŘIKRYL, Josef. *Vojenská odbojová organizace Obrana národa*. Online. In: ŠINDELÁŘ, Bedřich (ed.). *Sborník Matice moravské*. Online. Brno: Krajské nakladatelství, 1967. roč. 86, s. 44. ISSN 0862-0393. Online. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:92b15e40-1573-11e8-8cd8-5ef3fc9bb22f>. [cit. 2024-03-10].

⁴⁰ KURAL, *Obrana národa mezi 15. březnem a 1. zářím 1939*, 1970, s. 349.

⁴¹ Tamtéž, s. 350–351.

⁴² PŘIKRYL, *Vojenská odbojová organizace Obrana národa*, 1967, s. 44.

⁴³ KOKOŠKA, Stanislav (ed.). *Obrana národa v dokumentech: 1939-1942*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2018. ISBN 978-80-88292-16-6, s. 6–7.

⁴⁴ KOURA, *Podplukovník Josef Balabán*, 2003, s. 39.

⁴⁵ KURAL, *Obrana národa mezi 15. březnem a 1. zářím 1939*, 1970, s. 353.

Centralizační snahy vyústily v potlačení „živelního vzniku“ a vytvoření odbojové organizace na základě armádní struktury z předmnichovského období. Ve středu organizace stálo hlavní velitelství, kterému podléhala tři zemská velitelství. Jednalo se o Čechy, Velkou Prahu a Moravu. Jednotlivé úrovně by měly během ozbrojeného povstání zastupovat odpovídající armádní těleso. Zemská velitelství se měla přetransformovat na velitelství armády, nižší organizační složkou zastávající funkci divize se měla stát krajská velitelství a pod nimi se nacházely jednotlivé okresy, případně městské části nebo velká města, které představovaly základní organizační stupeň a v případě povstání by se z nich stala velitelství jednotlivých praporů. Jejich cílem by bylo vytvářet vlastní místní jednotky potřebné pro úspěšné provedení vypracovaných plánů.⁴⁶ Určitá změna nastala ještě v rámci vojenské organizace na Moravě, kdy došlo navíc k vklínění dvou oblastních velitelství mezi „zemskou“ a „krajskou“ úroveň s centry v Olomouci a Brně. V případě vojenského vystoupení proti Německu měla ON disponovat přibližně 200 rámcovými prapory, 90 z celkového počtu jich bylo dislokováno na Moravě.⁴⁷

2.2.2 Odbojová činnost Obrany národa

Tím nejdůležitějším úkolem Obrany národa bylo vytváření základů pro vojenské vystoupení proti německé okupační správě a tím znovuobnovení Československa, které mělo proběhnout ve třech fázích. Během první fáze měly prvosledové jednotky obsadit důležité objekty v rámci hranic protektorátu, druhá fáze se nesla ve znamení mobilizace dalších vojáků pro provedení třetí fáze, která si kladla za cíl znovuobsazení pohraničí. Největší slabinou plánů na provedení povstání však byl nedostatek zbraní. Mimo tuto „vojenskou“ aktivitu u ON nacházíme i jiné oblasti působení. Jednalo se zejména o zpravodajskou, propagandistickou a sabotážní činnost a v neposlední řadě ještě napomáhání přechodu do exilu.⁴⁸

---

⁴⁶ KOKOŠKA, *Obrana národa v dokumentech*, 2018, s. 7.

⁴⁷ KURAL, *Obrana národa mezi 15. březnem a 1. zářím 1939*, 1970, s. 352.

⁴⁸ GEBHRT, Jan. Domácí odbojová fronta v českých zemích po vypuknutí 2. světové války do přepadení SSSR. *Historie a vojenství: Časopis Historického ústavu Armády ČR*. Naše vojsko, 1982, roč. 1982, č. 1, s. 67–68. ISSN 0018-2583. Online. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4b3e3690-477d-11e4-af1d-001018b5eb5c>. [cit. 2024-03-10].

Zpravodajská služba fungovala na základě získávání informací většinou od zpravodajských důstojníků štábů nižších složek nebo od „civilních“ spolupracovníků – například od další významné „nekomunistické“ odbojové organizace Petičního výboru „Věrní zůstaneme“ taktéž někdy označovaný jako „odboráři“. Tyto informace pak byly odesílány do exilových středisek odboje nejprve pomocí kurýrního spojení, poté i radiotelegraficky.⁴⁹

Propagandistická činnost se zaměřovala hlavně na vydávání protiněmecky orientovaných letáků a tiskovin. Nejznámějším „nekomunistickým“ časopisem se stal časopis „V boj“, vzniklý okolo Josefa Škaldy, Vojtěcha Preissinga a jeho dcery Inky Bernáškové. Po likvidaci první garnitury časopisu „V boj“ v listopadu 1939 převzala jeho vydávání ON. Z toho důvodu začaly paralelně vznikat dvě různá vydání – civilní a vojenské.⁵⁰

Díky dobrým vztahům mezi PVVZ a ON vzniklých prací gen. Čiháka a majora Jaroslava Hájíčka se mohli odbojáři uchýlit k „cukrářství“, což v žargonu znamenalo sabotáže.⁵¹ Ty se neměly stát demonstrací síly, ale měly být prováděny nenápadně. Proto mělo docházet pouze k nepostižitelným sabotážím, které by nevedly k vyvolání represivních opatření. Podle směrnic pak veškeré informace o provedení a výsledku akcí měly putovat k exilovým představitelům, aby je šlo využít k plnění politických cílů.⁵²

---

⁴⁹ GEBHART, Jan. Geneze ústředních ilegálních organizací Obrana národa a Petiční výbor Věrní zůstaneme v roce 1939. In: PEŠA, Václav. (ed.). *Dějiny socialistického Československa*. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1985. sv. 7. ISSN 0232-0150, s. 75–76.

⁵⁰ KOURA, *Podplukovník Josef Balabán*, 2003, s. 89–90.

⁵¹ KOKOŠKA, Stanislav. Obrana národa a počátek války. In: *Dějiny a současnost: historicko-vlastivědná revue Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí a ministerstva školství a kultury*. Lidové noviny, 1999, roč. 21, č. 4, s. 19. ISSN 0418-5129. Online. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:d86b3a65-cda6-412d-83c2-5977e9ee6816>. [cit. 2024-03-10].

⁵² Vojenská část směrnice Edvarda Beneše a gen. Sergeje Ingra představitelům domácího odboje, ve kterém se hodnotí mezinárodní situace a stanovují se úkoly pro zpravodajskou a sabotážní činnost, ilegální propagandu a přípravu otevřeného povstání, 1939, 1. září, Londýn, citováno podle: KOKOŠKA, *Obrana národa v dokumentech*, 2018, s. 44–46.

2.2.3 Cíle odbojové organizace Obrany národa

Hlavním cílem ilegální odbojové organizace Obrany národa bylo znovuobnovení Československa v předmnichovských hranicích.⁵³ Základním předpokladem pro úspěšné provedení tohoto cíle byla válka, která podle odhadů měla přijít v blízké době. Ilegální armáda měla do boje proti německým okupantům vyrazit ve chvíli, kdy by se zdálo zhroucení Velkoněmecké říše nevyhnutelné. Bohužel k neúspěchu německých armád během tažení do Polska v prvních fázích druhé světové války nedošlo a ozbrojené povstání v protektorátě tedy nemělo naději na úspěch.⁵⁴

Všechny ostatní cíle, které se proměňovaly vlivem domácí a světové politiky byly podřízeny právě znovuobnovení ČSR. Jak již bylo zmíněno, tak vojáci pod záštitou ilegální organizace měli jak vojenské, tak politické ambice. Nechtěli být pouze „nástrojem osvobození“, ale chtěli ho i řídit. Vzhledem k tomu, že se ON v této době stává největší „nekomunistickou“ odbojovou organizací působící na našem území, tak přichází i její snaha získat rozhodující slovo v rámci „benešovského“ odboje. Hlavní hnací silou je myšlenka, že „vojáci se tenkrát bránit chtěli, ale „staré politické struktury“ jim to neumožnily“, proto dochází k vymezování se vůči „starým politikům“ z předmnichovského období.⁵⁵

Značné tendence vytvořit nezpochybnitelný „monopol“ na vedoucí pozici v oblasti vedení ilegální armády byly hnány i vnějšími vlivy. Jako příklad jistého ohrožení „primátu“ ON můžeme uvést zahraniční vojenské centrum utvořené kolem gen. Lva Prchaly v Polsku.⁵⁶ Kvůli těmto pokusům stát se vedoucí složkou domácího odboje si vojáci vysloužili obvinění z toho, že se snaží protlačovat myšlenku vojenské diktatury. Z pohledu vojáků měla však „vojenská diktatura“ zabránit převzetí moci „starých politiků“, znemožnit revoluci provedenou zprava nebo zleva a provést reformy politického, hospodářského

---

⁵³ GEBHART, *Geneze ústředních ilegálních organizací Obrana národa a Petiční výbor Věrní zůstaneme v roce 1939*, 1985, s. 65.

⁵⁴ KURAL, *Obrana národa mezi 15. březnem a 1. zářím 1939*, 1970, s. 372.

⁵⁵ Tamtéž, s. 359–361.

⁵⁶ Dopis gen. Sergeje Ingra plk. gšt. Čenku Kudláčkovi, ve kterém jej po příjezdu do Francie informuje o situaci v zahraničním odboji, 1939, 10. srpen, Paříž, citováno podle: KOKOŠKA, *Obrana národa v dokumentech*, 2018, s. 28–30.

a sociálního charakteru s cílem posilnit osvobozený stát.⁵⁷ Při pokusech o získání si vůdčího postavení se ON dostávala do sporů s dalšími představiteli „nekomunistického“ odboje. Jednalo se hlavně o Politické ústředí (dále jen PÚ) a Petiční výbor „Věrní zůstaneme“ (dále jen PVVZ).

PÚ navazovalo na zkušenosti odboje z dob Velké války. Pro první fázi byly na schůzi Prokopa Drtiny, Jana Opočenského a Františka Němce 17. března 1939 stanoveny dva hlavní úkoly. Prvním bylo zajištění pravidelného spojení s Londýnem a druhým se stala snaha zorganizovat reprezentativní politické centrum. PÚ mělo stejně jako ON i PVVZ ambice na to, aby bylo uznáno za hlavní organizaci domácího odboje. Jednalo se o skupinu úzce spolupracující s Eduardem Benešem, který věřil, že autoritu rezistence mohou zaručit hlavně profesionální politici. Organizační dotvoření PÚ proběhlo na počátku léta 1939.⁵⁸ PÚ nemělo početnou celostátní síť, ale podařilo se pro organizaci získat významné představitele, kteří, především v Praze, začali zřizovat odborné skupiny (např. novinářské nebo programové). Z iniciativy Beneše se v létě 1939 připojil i dřívější kancléř prezidenta Přemysl Šámal. Z Šámalova podnětu došlo k vytvoření tzv. „direktoria“, orgánu vzniklého z představitelů pěti předmnichovských koaličních stran.⁵⁹

Třetí nejvýznamnější organizací na počátku války byl PVVZ, který vznikl z několika částí. První byl okruh kolem „bývalého“ PVVZ zformovaného roku 1938 okolo Fishera, Patzaka a Peška, kteří začali spolupracovat s druhou částí utvořenou okolo redakce časopisu Čin a dále se spojili s Čížkem, gen. Čihákem a Fukátkem. Vedení PVVZ bylo dotvořeno na rozmezí jara a léta 1939 a tvořily ho organizační a politická komise.⁶⁰ Nejbližší pracovní kontakty si PVVZ vybudoval s ON, během kterých docházelo i k názorovému sblížení hlavně díky práci generála Jaroslava Čiháka.⁶¹ PVVZ sdružoval široké spektrum osob. Patřili do něj odboráři, intelektuálové, vojáci, svobodní zednáři, příslušníci tělovýchovných spolků

---

⁵⁷ KURAL, *Obrana národa mezi 15. březnem a 1. zářím 1939*, 1970, s. 360–362.

⁵⁸ GEBHART a KUKLÍK, *Velké dějiny zemí Koruny české*, 2007, s. 257–260.

⁵⁹ KURAL, *Vlastenci proti okupaci*, 1997, s. 20.

⁶⁰ GEBHART a KUKLÍK, *Velké dějiny zemí Koruny české*, 2007, s. 268–271.

⁶¹ KOKOŠKA, *Obrana národa a počátek války*, 1999, s. 16.

a některé evangelické organizace. Rychlost výstavby však byla nižší než u ostatních odbojových skupin, protože PVVZ nemohl navázat na předešlé struktury.⁶²

Ve srovnání s „nekomunistickým“ odbojem měl ten „komunistický“ reprezentovaný KSČ, která byla nucena do ilegality přecházet už po Mnichově, určitý náskok. KSČ měla v březnu 1939 vytvořenou část své ilegální sítě a zbytek se jí podařilo dobudovat do léta.⁶³ Zpomalení výstavbových prací však způsobila zatýkácí akce s krycím názvem „Aktion Gitter“ (Akce mříže), která probíhala od 15. března a byla ukončena v květnu 1939. Hlavním cílem této akce byla decimace převážně komunistického odboje, ale mezi zajištěnými osobami byli i němečtí emigranti a židé.⁶⁴

KSČ při své výstavbě vycházela z politických směrnic vypracovaných Komunistickou internacionálou. Od srpna 1939 začala v ilegalitě vydávat Rudé právo a v některých krajích a okresech navíc vycházely vlastní časopisy. Mimo vydávání ilegálních tiskovin se KSČ zaměřila na vybudování speciálních útvarů, které jejím členům poskytovaly byty, potraviny, oblečení a falešné doklady. Mimo to se snažily o odbojovou zpravodajskou činnost a infiltraci do německých úřadů. Členy prvního ilegálního ústředního vedení KSČ byli Klíma, Urx, Zika a bratři Synkové. Období největšího rozmachu I. ÚV KSČ končí v únoru 1941, kdy se gestapu podaří pozatýkat většinu čelních představitelů kromě Ziky.⁶⁵

2.2.4 Ideový program

Celý český odboj se dokázal až na některé výjimky shodnout, že hlavním cílem všech ilegálních organizací je obnova národní svobody. Tento cíl vnímají odbojáři jako samozřejmost, nicméně jejich představy se často neztotožňují s představami západních mocností, které si začaly klást otázku, zda nebylo rozdrobení středovýchodní Evropy chybou, když došlo k rozpadu versailleského systému. Spíše negativní názor na obnovení ČSR v duchu první republiky převládal i na Slovensku, ač ani odboj nechtěl vysloveně

---

⁶² KURAL, *Vlastenci proti okupaci*, 1997, s. 21.

⁶³ Tamtéž, s. 19.

⁶⁴ HÁJKOVÁ, Alena. *Praha v komunistickém odboji*. Praha: Svoboda, 1984, s. 21–23.

⁶⁵ Tamtéž, s. 23–25.

návrat k první republice, neboť „nová republika“ měla být pokračováním té „první“, ale v politickém a sociálním ohledu měla být jiná. V neposlední řadě se objevil problém i u Němců ze Sudet, kteří se hlásili k protihitlerovskému křídlu. Wenzel Jaksch, významný představitel sudetoněmecké protihitlerovské politiky, se stavěl proti samostatné ČSR, neboť dle jeho názoru neprokázala svou životaschopnost.⁶⁶

Mimo složitou zahraniční situaci se začínaly objevovat problémy i na domácí odbojové frontě. Zatímco PÚ chtělo během přechodného období mezi osvobozením a stabilizací nového politického systému zavést „diktaturu politické elity“ v čele s prezidentem, tak rozdílnou vizi měla ON, protože si představovala, že politická moc během přechodného období měla připadnout do rukou vojáků. Rozkoly však vznikaly i uvnitř ON, protože panovaly velké rozdíly mezi pravicově orientovanými vyššími důstojníky a levicově smýšlejícími nižšími vojenskými představiteli. PVVZ naopak představoval proud demokratické levice s cílem vytvořit socialistický program směřující k částečnému zveřejňování výrobních prostředků, spolupráci menších a středních států pro zamezení dobovačnými ambicemi silnějších a dovršení demokratizace skrze socialismus. Rozbroje však existovaly i mezi „nekomunistickým“ a „komunistickým“ odbojem. Jablkem sváru byla otázka vedení, odmítnutí diktatury proletariátu nebo rozdílný pohled na řešení německé otázky.⁶⁷

V prvních měsících roku 1940 dochází k velkému kroku kupředu, neboť začínají jednání o vytvoření společného koordinačního orgánu odbojového hnutí, který později získá název „Ústřední vedení odboje domácího“ (dále jen ÚVOD). Vlivem zatýkacích akcí na podzim 1939 a poté na začátku roku 1940 došlo k velkým ztrátám mezi příslušníky PÚ a ON. Druhá nastupující garnitura ON se začala více ztotožňovat s názory PVVZ, protože s „odboráři“ začínali stále více spolupracovat a navíc byly levicové myšlenky mladým důstojníkům bližší. Počátkem května 1940 dochází k prvním společným schůzkám, kam každá ze tří organizací vyslala dva zástupce. Pro tyto schůzky se vžilo označení „plénium“.

---

⁶⁶ KURAL, *Vlastenci proti okupaci*, 1997 s. 26–27.

⁶⁷ Tamtéž, s. 29–35.

Hlavním vyjádřením cílů ÚVODU se stal program „Za svobodu do nové Československé republiky“.⁶⁸

2.3 Pád Obrany národa

Reakce na masové protesty ze dne 28. října 1939 na sebe nenechaly dlouho čekat. Mimo velké represe 17. listopadu 1939 Němci připravovali úder i proti odbojovým skupinám. Úspěch německého zásahu umocnila špatná konspirace odbojových skupin, zrady ve vlastních řadách a práce konfidentů. Díky zatčení Františka Šmída⁶⁹ se gestapu otevřela cesta k proniknutí do českého odboje. Vlivem velkých zatýkacích akcí probíhajících od konce listopadu 1939 do února 1940 došlo k naprosté decimaci první garnitury ON.⁷⁰

Od jara 1940 dochází k výstavbě nového vedení ON gen. Bedřichem Homolou označovaného také jako druhá garnitura. Jejimi hlavními organizátory se stali pplk. Josef Balabán a plk. Josef Churavý. ON se už nepodařilo vystavět tak rozsáhlou sít' jakou disponovala před první vlnou zatýkání, ale stále hrála důležitou roli v rámci domácího odboje. V této době se zaměřovala převážně na zpravodajskou a sabotážní činnost, nicméně stále vytvářela plány na provedení povstání. Po dopadení Josefa Balabána 22. dubna 1941 se gestapu podařilo zadržet i pplk. Josefa Mašína 13. května 1941, druhého člena „Tří králů“. Po Mašínovi byl 9. října 1941 dopaden plk. Josef Churavý a poslední den roku 1941 gestapo zadrželo i gen. Bedřicha Homolu. Na svobodě se z legendární skupiny „Tří králů“ podařilo nejdéle vydržet št. kap. Václavovi Morávkovi, který byl zabit 21. března 1942 v Praze na Prašném mostě.⁷¹

Po skončení vyšetřování v květnu 1943 ve své souhrnné zprávě o ON uvedlo gestapo, že se jednalo o početně nejsilnější organizaci, kdy její představitelé byli rekrutováni převážně z řad bývalých vojáků, kteří se měli stát hlavními organizátory ozbrojeného

---

⁶⁸ GEBHART, *Domácí odbojová fronta v českých zemích po vypuknutí 2. světové války do přepadení SSSR*, 1982, s. 79–81.

⁶⁹ KURAL, *Vlastenci proti okupaci*, 1997, s. 49. František Šmíd by na udání své milenky zatčen a při zostřených výsledcích doznal svou práci pro odboj. Posléze se z něj stává významný konfident gestapa.

⁷⁰ Tamtéž, s. 48–52.

⁷¹ KOKOŠKA, *Obrana národa v dokumentech*, 2018, s. 11–12.

povstání. Proto tento fakt byl prezentován jako velký „úspěch“ v boji proti protektorátním odbojovým organizacím.⁷²

---

⁷² GEBHART, Jan a KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. Praha: Themis, 1996. ISBN 80-85821-35-4, s. 106–107.

3 Obrana národa na Ostravsku

Jediná posádka, která se po překročení hranic okleštěné republiky 14. března 1939 německými jednotkami postavila na odpor byla ta z Czajankových kasáren v Místku. U všech místeckých vojáků to tak byl první výstup proti nacistickému Německu, ale pro mnoho z nich nebyl posledním. Pplk. Edmund Klímek, velitel 1. detašovaného praporu ve Slezské Ostravě,⁷³ vůdčí osobnost prvního krajského velení ON v Moravské Ostravě, bývalý italský legionář a hrdina z bojů u Doss Alta,⁷⁴ se po zřízení protektorátu z iniciativy orgánů MNO v likvidaci začal scházet s propuštěnými důstojníky, kterým měl za úkol vyplácet měsíční plat a snažil se propuštěným vojákům sehnat náhradní práci v civilním sektoru. Díky této aktivitě si mohl začít vybírat vhodné budoucí spolupracovníky do ilegální organizace. Původně tato ilegální skupina vzniklá činností Klímka nesla označení „Za vlast“, ale po vzniku ON se s ní sloučila.⁷⁵

Počátek vzniku ON na Moravě je datován na 6. dubna 1939 po schůzce gen. Ingra s gen. Všetickou v Brně. Gen. Bohuslav Vsetička měl cenné vojenské zkušenosti, protože se během první světové války po zajetí na frontě přihlásil do ruských legií, kde se vypracoval až do hodnosti plukovníka.⁷⁶ Hlavním důvodem, proč byl vybrán Vsetička je, že nebyl kvůli svému meziválečnému působení na Slovensku tolik známý v moravském prostředí. Hlavními spolupracovníky pro výstavbu podzemní organizace se mu stal plk. Lysák, a škt. Jelínek.⁷⁷ Vsetička byl dopaden 27. ledna 1940 a 19. srpna 1942 v berlínské věznicí Plötzensee popraven.⁷⁸

---

⁷³ STOLAŘÍK, Ivo. *Patřili k prvním: Komentované dokumenty a vzpomínky k činnosti Obrany národa na Ostravsku*. Ostrava: OSNA, 1994. ISBN 80-85859-00-9, s. 16–18.

⁷⁴ Tamtéž, s. 38–40.

⁷⁵ SKÝPALA, Marek. *Obrana národa na Ostravsku*. Přerov: Šárka, 2002. ISBN 80-86584-02-X, s. 17–18.

⁷⁶ FRYŠČOK, Miloslav Alexej. *Bohuslav Vsetička, zapomenutý generál*. Brno: Šimon Ryšavý, 2001. ISBN 80-86137-53-8, s. 8–9.

⁷⁷ Tamtéž, s. 13–15.

⁷⁸ Tamtéž, s. 19–26.

Zemské vojenské velitelství Morava se dělilo na dvě oblastní velitelství a sice Oblastní vojenské velitelství (dále jen OVV) Morava-západ se sídlem v Brně (pod ní spadalo Krajské vojenské velitelství (dále jen KVV) Brno-město, Brno-venkov, Jihlava a Velké Meziříčí) a OVV Morava-východ se sídlem v Olomouci (pod ní spadalo KVV Olomouc, Uherské hradiště a Moravská Ostrava).⁷⁹

Pod KVV Moravská Ostrava patřil okres Moravská Ostrava-město, Moravská Ostrava-venkov, Frýdek, Místek, Valašské Meziříčí, Hranice, Vsetín⁸⁰ Frenštát pod Radhoštěm, Příbor-Nový Jičín a Opava.⁸¹ Datum navázání spolupráce mezi Moravskou Ostravou a ZVV na Moravě není jednoznačné, ale nejspíše to bylo v květnu 1939, kdy se měl Klímek dostavit do Brna, kde byl plk. Lysákem, pověřencem pro personální záležitosti štábu ZVV ON na Moravě, ustanoven krajským velitelem.⁸²

Pplk. Klímek si jako svého zástupce určil škpt. Rozehnal, kterého však později nahradil škpt. Mácha údajně kvůli tomu, že bydlel v Moravské Ostravě. Mimo budování krajského štábu se Klímek věnoval i zřizování buněk v jednotlivých okresech, mezi které původně spadaly pouze: Moravská Ostrava, Frýdek, Místek, Valašské Meziříčí, Vsetín a Hranice na Moravě.⁸³ Pro základní představu o personálním obsazení jednotlivých velitelů okresů je dle mého názoru pro mou práci důležité uvést alespoň dvě jména. Prvním je již zmíněný škpt. Mácha, který se stal velitelem okresu Moravská Ostrava a škpt. Rozehnal, pověřený výstavbou ON v okresu Místek,⁸⁴ do kterého původně spadal i Frenštát pod Radhoštěm.⁸⁵ První zmíněný, škpt. Ladislav Mácha, se na přelomu července a srpna 1939 dostal do sporu s Klímkem. Předmětem sváru se nejspíše stal rozdílný názor na způsob velení a Máchovo

---

⁷⁹ STOLAŘÍK, *Patřili k prvním*, 1994, s. 147–150.

⁸⁰ PŘIKRYL, *Vojenská odbojová organizace Obrana národa*, 1967, s. 47. Okres Vsetín začal podléhat od druhé poloviny roku 1939 pod KVV Uherské Hradiště.

⁸¹ STOLAŘÍK, *Patřili k prvním*, 1994, s. 147–150.

⁸² SKÝPALA, *Obrana národa na Ostravsku*, 2002, s. 18–19.

⁸³ Tamtéž, s. 20–22.

⁸⁴ Tamtéž, s. 21–22.

⁸⁵ SKÝPALA, *Současný stav poznání ilegální organizace Obrana národa v bývalém okrese Frenštát pod Radhoštěm*, 2002, s. 53.

šetření „v terénu“ během kterého zjistil, že výstavba ON v jednotlivých okresech nepostoupila do takové míry jakou Klímek hlásil. Vzájemnou nevraživost mezi Máchou a Klímkem ukončil až zásah gen. Všetičky, který v září rozhodl, že má Klímek předat vedení Máchovi. Odchod Klímka ukončil první etapu budování, kterou pak přebral Mácha a začal tak éru druhého krajského vedení.⁸⁶ Druhému krajskému vedení je nutno se věnovat trošičku více, protože právě odbojáři pracující v druhém krajském vedení figurují v obžalovacích spisech frenštátské skupiny ON.

Všetičkova výzva byla pouze tečkou za Klímkovým vedením, které prakticky skončilo už na přelomu června a července, kdy ho nahradil štábní kapitán Ladislav Mácha.⁸⁷ Zástupcem Máchy se stal, jeho důvěrný přítel, por. Čestmír Rusek. Rusek se později stal i okresním velitelem Moravské Ostravy-město a styčným důstojníkem krajského štábu s okresními veliteli. Ruskův velký přínos pro ON tkvěl v získávání velkého množství spolehlivých spolupracovníků, které získával zejména z příslušníků Sokola, jehož byl členem. Během předmnichovské vojenské kariéry byl mimo jiné v roce 1938 ustanoven 1. důstojníkem náhradního oddílu ve Frenštátě pod Radhoštěm.⁸⁸ Osobně navštěvoval podřízená okresní města, kde napomáhal s náborem nových lidí. Díky velké iniciativě začaly práce nově i na Rožnovsku a Frenštátsku. Dohodou mezi Máchou a představiteli místecké ON byl vyčleněn nový okres, který měl centrum právě ve Frenštátě.⁸⁹ Další důležitou osobností se stal ppor. v z. JUDr. Zdeněk Říha, člen Sokola a předseda bohumínské národně socialistické strany,⁹⁰ který po emigraci por. Martínka zastával v krajském štábu funkci zpravodajského důstojníka. Styčným důstojníkem a spojovacím referentem se stal por. v z. Jaroslav Matěj, pozici velitele dopravy obsadil čet. asp. Koutný, důstojníkem pro technické služby se až do své emigrace stal por. Ing. Culka a zbrojním a finančním důstojníkem se stal

---

⁸⁶ SKÝPALA, *Obrana národa na Ostravsku*, 2002, s. 25–29.

⁸⁷ STOLAŘÍK, *Patřili k prvním*, 1994, s. 44–45.

⁸⁸ Tamtéž, s. 53–55.

⁸⁹ SKÝPALA, *Obrana národa na Ostravsku*, 2002, s. 30–31.

⁹⁰ STOLAŘÍK, *Patřili k prvním*, 1994, s. 60–61.

knihovnick Arnošt Smetana.⁹¹ V bytě Smetany se každou středu konaly schůzky štábu.⁹² Culka se Smetanou byli navíc pověřeni sháněním zbraní a měli provádět korekci množství vybavení zaevidovaných během Klímkovy éry. Máchovy obavy se bohužel potvrdily, protože počty nahlášených zbraní pro provedení povstání byly opravdu nadnesené.⁹³

Zatýkání v rámci ostravské ON navazuje na narušení brněnské ON gestapem v listopadu 1939. Klímek byl zatčen 23. listopad a o týden později byl dopaden i špkt. Mácha. Smetana se dozvěděl o zatýkání a varoval ostatní představitele štábu. Čestmír Rusek provedl přechod přes Valašské Meziříčí na Slovensko, nicméně jeho pokus o emigraci skončil intervenováním v budapeštské Citadele a 1. května 1940 byl převezen zpět do protektorátu. Se zatčením Máchy tak končí období druhého krajského vedení, nicméně většina ostatních členů se stačila ukrýt do hor, takže po určitém čase mohli pod vedením npor. v zál. Oldřicha Hrstka, dřívějším velitelem okresu Nový Jičín, obnovit fungování a zahájit poslední období označované jako třetí krajské vedení, které bylo výrazně oslabeno zatýkáním na konci února a v březnu 1940, kdy se gestapu podařilo dopadnout většinu zbylých funkcionářů.⁹⁴

Achillovou patou se pro ON stala její precizní vojenská organizace, kdy většinou gestapu stačilo přijít do obvodního nebo okresního města a vyhledat přibližně stejný počet funkcionářů. S postupem času se však před ON vyskytla nová překážka, na kterou prakticky nebylo možno reagovat, protože začala důsledným zatýkáním a emigrací čelních armádních představitelů přicházet o zkušenější vojáky, které se pokoušeli suplovat jejich kolegové v záloze a vojáci s menšími zkušenostmi a nižšími hodnostmi. Samozřejmě je nutné zmínit, že ON nevznikala jako organizace, která by měla přetrvávat delší dobu, protože se věřilo v brzkou válku a porážku Německa. Bohužel válka přišla, ale rychlá porážka Německa byla po vítězném tažení v Polsku a následně státech západní a severní Evropy v nedohlednu, což znemožnilo provedení povstání. Nemožnost doplňovat nové vyšší důstojníky do řad ON

---

⁹¹ Tamtéž, s. 148.

⁹² Tamtéž, s. 79.

⁹³ SKÝPALA, *Obrana národa na Ostravsku*, 2002, s. 31–32.

⁹⁴ Tamtéž, s. 33–38.

mohlo ve výsledku znamenat neúspěch a velké ztráty pro potenciální české povstalce. Názornou ukázkou může být právě KVV v Moravské Ostravě, kdy se do čela v rámci třetího krajského vedení dostal „pouze“ nadporučík v záloze, který by měl podle původních plánů velet povstaleckému tělesu o přibližné velikosti divize.⁹⁵

3.1 Činnost a organizace Obrany národa na Ostravsku

Krajskému veliteli byl podřízen štáb obsahující dílčí oddělení. V době největšího rozmachu druhého krajského vedení disponovalo KVV Moravská Ostrava oddělením zpravodajským, dopravním, zbrojním, spojovacím, zásobovacím a technickým (sabotážním). Kraji byly podřízeny jednotlivé okresy, které se často shodovaly s okresy politickými. I v rámci okresů byla vytvořena jednotlivá oddělení, která kopírovala ta krajská. Nižší jednotkou pak byly jednotlivé obvody. Počet obvodů se různil a sledoval místní potřeby. Nejnižší počet obvodů měl okres Frenštát pod Radhoštěm. Tím nejmenším článkem celé organizace bylo místní velitelství s působností v samotných obcích nebo osadách.⁹⁶

Mezi nejvýraznější odbojovou aktivitu se řadilo zpravodajství, které se postupem času stalo prakticky hlavní činností celé ilegální organizace. Moravské Ostravě se podařilo během května nebo června 1939 navázat spojení s krakovským konzulátem, kam vysílala kurýry. Mimo to probíhalo roznášení letáků, ale jen na okresní úrovni. Sabotážní činnosti měly nejspíše charakter pouze nepostihnutelných akcí. Další činností bylo shánění zbraní, munice a vojenského vybavení. Poslední důležitou aktivitou, kterou KVV Moravská Ostrava vykonávala bylo organizování a provádění přechodů do exilu. Po porážce Polska se nejdůležitější cestou stala trasa přes Valašské Meziříčí, Rožnov, Místek a Frenštát, kudy se přecházelo na Slovensko.⁹⁷

---

⁹⁵ Tamtéž, s. 84–86.

⁹⁶ Tamtéž, s. 85–86.

⁹⁷ Tamtéž, s. 87–112.

4 Obrana národa v bývalém okresu Frenštát pod Radhoštěm

„Před předáním inventáře kasáren německým orgánům získali jsme značný počet lehkých zbraní. Stačili jsme proto za okupace vyzbrojit náležitě nejen frenštátské odbojáře (zvláště Weberovu skupinu, která měla své zbraně u Ant. Marynčáka), ale mohli jsme je dodávat i do Sudet všude tam, kde došlo k organizaci podzemního hnutí odporu“⁹⁸ napsal po válce o svých odbojových činnostech Alois Zbavitel. Stěžejní část mé bakalářské práce bude věnována právě této „Weberově odbojové skupině“. V následujících kapitolách představím jednotlivé členy a jejich osudy.

4.1 Richard Weber

Richard Weber se narodil 3. února 1914 ve Skotnici u Příboru do rodiny Jana Webera, továrního kováře v Kopřivnici, a Marii rozené Krestové. Roku 1925 nastoupil na příborské gymnázium a po odmaturování 7. června 1933 nastoupil na vojnu. Vojenské řemeslo ho oslovilo natolik, že po roce přihlásil na vojenskou akademii do Hranic, ze které odešel jako poručík k 16. pěšímu pluku do slovenského Prešova. Na Moravu se vrací na podzim 1938 a byl převelen k posádce ve Frenštátě pod Radhoštěm. Zde bydlel společně se svými spolupracovníky poručíkem Drongem a Sobalíkem.⁹⁹ Po okupaci zbytků ČSR a rozpuštění armády měl Weber několikaměsíční pracovní pauzu, kterou ukončila úřednická pracovní pozice u Okresní nemocenské pojišťovny ve Vsetíně.¹⁰⁰

Jeho manželský život byl značně ovlivněn jeho účastí v odboji. Oženil se 27. července 1940 s Marií Hajdovou, dcerou vrchního zemědělského komisaře. V polovině září se novomanželé přestěhovali do bytu ve Vsetíně. Jejich manželství bylo velice krátké, neboť 2. října 1940 byl Weber ve Vsetíně zatčen gestapem a odvezen do Ostravy.¹⁰¹ Před a během

---

⁹⁸ ZBAVITEL, *Frenštátský odboj pro české obce Novojičínska*, 1967, s. 36.

⁹⁹ Státní okresní archiv Frýdek-Místek (dále jen SOkA Frýdek-Místek), f. Český svaz bojovníků za svobodu – okresní výbor Frýdek Místek, sl. XXII, neinv. Jmenný seznam: MO SPB Frenštát p. Radh. – členové odbojové skupiny „Obrana národa“. O zmíněném Sobalíkovi se mi bohužel nepodařilo dohledat informace o jeho působení v odboji, nicméně o Josefu Drongovi jsou zmínky, že do fungování frenštátské ON zasahoval.

¹⁰⁰ SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 588, kart. 31, pag. 3.

¹⁰¹ Tamtéž

krátkého manželství Weber podnikal časté cesty, kde měl dostávat pokyny k odbojové činnosti.¹⁰² Jako úředník ve vsetínské pojišťovně měl navíc pomáhat s přechodem na Slovensko. Po prohlídce bytu mu byla zabavena veškerá literatura a cennější věci.¹⁰³

Situace nebyla lehká ani pro Marii Weberovou, která se s manželem seznámila ještě jako poručíkem ČSA. Narodila se v roce 1921, takže jí bylo pouhých 19 let, když gestapo zatklo jejího manžela a prohlédalo jim jejich ani ne měsíc starý byt. Do června 1941 se se svým manželem vídala pouze ve dnech povolených návštěv a po jeho přesunutí do Wohlau se s ním nemohla vídat vůbec. S manželem se shledala až během věznění ve Vratislavi v roce 1942, ale po jeho odsouzení na podzim si mohli zase jen dopisovat jeden dopis měsíčně. Poslední shledání proběhlo v prosinci 1942, neboť byl Richard Weber 8. ledna 1943 popraven. Mimo všechny tyto útrapy musela ještě Marie Weberová zaplatit finanční vyrovnání za služby přiděleného obhájce ex offio Dr. Gärtner, na které vynaložila veškeré prostředky ze svého věna.¹⁰⁴

4.2 Viktor Cibien

Viktor Cibien se narodil 2. února 1912 v Lazích u Orlové otci italského původu Josefu (Giuseppe) Cibienovi a české matce Matyldě Cibienové. V roce 1923 začal studovat na reálném gymnáziu v Orlové. Po absolvování čtyř tříd byl přijat na státní vyšší průmyslovou školu v Karviné. Do vojenské služby nastoupil v roce 1933 a po dokončení pokračoval podstoupením další dobrovolné vojenské služby v hodnosti poručíka a v roce 1935 byl přijat na Vojenskou akademii v Hranicích. Po dokončení v hodnosti poručík pěchoty následovalo jeho přidělení k 8. pěšímu pluku v Místku. V roce 1939 mu umírá otec v 62. roce života. Po okupaci a rozpuštění armády se stal odborným učitelem ve Frenštátě pod Radhoštěm.

---

¹⁰² Vojenský historický archiv (dále pouze VHA), f. Osobní spisy, sign. Osobní spis Richarda Webera, č. j. 317463/95, pag. 2. Manželka Marie Weberová, znovu provdaná Šlahorková, uvedla v životopise Richarda Webera pro Oddělení pro vydávání osvědčení MO ČR, že často jezdil do Prahy, ale osobně si myslím, že jezdil spíše do Moravské Ostravy za Edmundem Klímkem. Sama Weberová píše, že se o významu těchto cest dozvěděla až po válce.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž, Životopis pozůstalé manželky po Richardu Weberovi.

Gestapem byl zatčen 21. září 1940.¹⁰⁵ Stejně jako většina jeho blízkých spolupracovníků z ON byl i on odsouzen k trestu smrti stětím, ale k popravě nedošlo, protože Cibien zemřel dvanáct dní před vykonáním rozsudku.¹⁰⁶ Podle matky, která ho ve vězení navštívila, měl trpět výraznou podvýživou.¹⁰⁷

4.3 Karel Raška

Dalším členem skupiny byl Karel Bartoloměj Raška, který se narodil do rodiny Klementa Rašky, zámečníka v Kopřivnici, a Marie rozené Holubové 26. srpna 1904 v Kopřivnici.¹⁰⁸ Jeho otec zemřel během první světové války na chřipku a aby matka zaopatřila 4 děti, tak si domů na noc brala práci z punčochárny navíc.¹⁰⁹ Raška byl vysoký a měl atletickou postavu. I v zimních měsících se chodil otužovat do chladné vody říčky Bystré. Vystudoval gymnázium v Příboře a poté absolvoval roční učitelský kurz, po kterém začal učit na Těšínsku v menšinových školách. Jeho kariérní dráha učitele ho nakonec zavedla do Frenštátu.¹¹⁰ Vyučoval matematiku, fyziku, přírodopis, kreslení a krasopis. Byl třídním učitelem a spravoval pomůcky pro výuku fyziky a kreslení.¹¹¹ Během svého volného

---

¹⁰⁵ Archiv bezpečnostních složek (dále jen ABS), f. Německé soudy v říši (dále jen 141), sign. 141-197-5, Zpráva o zatčení Viktora Cibiena, pag. 1. Prameny se v určení přesného data rozcházejí, osobně se přikláním k 21., neboť ho nalézáme v německých obžalovacích spisech.

¹⁰⁶ SOKA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 588, kart. 31, pag. 6. Nejspíše 26. 12. 1942.

¹⁰⁷ SOKA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Dopis matky Viktora Cibiena, Matyldy Cibienové, V Lázech 22. 3. 1947.

¹⁰⁸ Zemský archiv v Opavě (dále ZA v Opavě), f. Sběrka matrik Severomoravského kraje, inv. č. 14003, s. 112, Rodní a křestní kniha Kopřivnice, římskokat. f. ú. Online. Dostupné také z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=29e3f91ac933f2f4:-5526fd0b:142b88f077c:-7cc5&scan=f3c098863e8f4511b85f79fd0ac441b0> [cit. 2024-03-15].

¹⁰⁹ SOKA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 506, kart. 12, Dopis Zdeny Chalupové z 21. května 1972. Zdena Chalupová byla snoubenkou Karla Rašky.

¹¹⁰ STRNADEL, Drahomír. Dvojí výročí. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. Muzejní a vlastivědná společnost, 1993, č. 2, s. 38–39. ISSN 1210-1532.

¹¹¹ SOKA Nový Jičín, f. Základní devítiletá škola, Tyršova Ulice, Frenštát pod Radhoštěm, neinv., s. 310, Online. Dostupné také z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=29913BE4F66611E5A1E20019D1599748&scan=0361b052847c40238521f7e93b2ab081> [cit. 2024-03-15].

času často chodíval na procházky, hrál tenis, vystupoval v ochotnickém divadle, pracoval ve sboru dobrovolných hasičů, který vznikl roku 1933 hlavně přičiněním Rašky a navíc byl členem Sokola. Nejspíše během těchto aktivit se přes učitelský sbor seznámil i s Viktorem Cibienem.¹¹² Raška byl zadržen českými četníky během výuky ve Frenštátě 7. dubna 1941 a po zatčení čekal na policejní stanici dokud gestapo nezadrželo posledního člena „Weberovy skupiny“ – Karla Zátopka v Kopřivnici.¹¹³ Zatčení Karla Rašky ovlivnilo život jeho nemajetné matky, která kvůli tomu zůstala zcela bez prostředků, neboť v té době byla nemocná a neschopná práce.¹¹⁴

4.4 Karel Zátopek

Karel Zátopek se narodil 2. prosince 1914 v Lichnově. Po vyučení u Františka Šrubaře, vedoucího elektrotechnického závodu Wagner z Olomouce, začal Zátopek navštěvovat státní průmyslovou školu ve Vítkovicích. Po dokončení školy se mu naskytla možnost pracovat pro Tatru Kopřivnici jako kontrolor. Mimo svůj pracovní hlavní poměr v Kopřivnici se Zátopek živil i učitelstvím v odborné škole ve Frenštátě. Nejspíše zde se dostal do styku s frenštátskými členy ON, kterým přislíbil účast v odbojové organizaci. Nicméně je důležité podotknout, že už Zbavitel popisuje Zátopka jako osobu trpící blíže nespecifikovanou tělesnou slabostí.¹¹⁵ Na druhou stranu díky jeho zaměstnání získal odboj člověka pracujícího v důležitém podniku, který se díky své druhé práci jako učitel mohl jednoduše stýkat s ostatními členy a předávat jim získané informace o výrobě. Zátopek zůstal na svobodě z „Weberovy skupiny“ nejdéle. Gestapo si pro něj přišlo 8. dubna 1941.¹¹⁶

---

¹¹² SOKA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 506, kart. 12, Dopis Zdeny Chalupové z 21. května 1972.

¹¹³ SOKA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 588, kart. 31, pag. 4.

¹¹⁴ SOKA Nový Jičín, f. Svaz bojovníků za svobodu Frenštát pod Radhoštěm, nepřístupný fond, kart. 4, Zpráva pro Okresní národní výbor ve Frýdku, Dotazník A – vyplnila matka Karla Rašky, Marie Rašková.

¹¹⁵ SOKA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 588, kart. 31, pag. 5.

¹¹⁶ Národní archiv, f. Československá vládní komise pro stíhání nacistických zločinců, Praha, kart. 261, sign. 114-263-168. Zpráva koordinačnímu oddělení.

4.5 Otakar Preč

Otakar Preč se narodil 11. srpna 1913 ve Frenštátě pod Radhoštěm, kde chodil na obecnou a měšťanskou školu. Od roku 1928 nastoupil na vyšší průmyslovou školu textilní v Brně, kterou dokončil v roce 1932 maturitou. Po složení zkoušky dospělosti nastoupil na presenční vojenskou službu u dělostřelců. Preč se stal aktivním poručíkem dělostřelectva, nicméně jeho vojenská kariéra byla přerušena okupací a Preč se nejprve stal učitelem automobilové školy v Novém Městě nad Metují a od začátku školního roku 1940 začal vyučovat ve Frenštátě p. R. Preč se díky svým zkušenostem z armády a pedagogické praxe naučil mimo jiné skvělému ovládnání psacího stroje a řízení automobilových prostředků. Možná i z toho důvodu přebral po Weberovi pozici okresního velitele a nejspíše se měl pokusit zprostředkovat nákup zbraní ze Slovenska. K jeho zatčení došlo 21. října 1940, kdy do Prečova bytu vtrhlo gestapo a během domovní prohlídky mu zbavilo rádiový přijímač a kufříkový psací stroj. S největší pravděpodobností gestapo u Preče hledalo zbraně, nicméně ty měl uschované Alfred Havlena.¹¹⁷

4.6 Alfred Havlena

Alfred Antonín Havlena se narodil Janu Havlenovi, místeckému tkalcovskému mistru, a Marii rozené Hubáčkové 8. února 1913 v Místku.¹¹⁸ V roce 1915 se Havlenovi přestěhovali do Frenštátu, kde Havlenův otec získal místo továrního ředitele. Mladý Havlena od útlého věku projevoval zájem o přírodu, takže podnikal mnohé výpravy do okolí, ze kterých si nosil domů „*nejen ve kbelíku živé žáby, ale i ponravy, kukly motýlů a vajíčka plazů, aby se sám přesvědčil, co se ze všeho časem vyvine*“.¹¹⁹

Jeho láska k živé i neživé přírodě předurčila jeho další kariérní směřování. V roce 1932 složil maturitní zkoušku, na kterou navazovalo splnění zkoušky učitelské způsobilosti pro

---

¹¹⁷ SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Strojopis s nadpisem „Otokar Preč“, samotný list bez pag.

¹¹⁸ ZA v Opavě, f. Sbirka matrik Severomoravského kraje, Kniha narozených a pokřtěných pro Místek, Místek, římskokat. f. ú. inv. č. 14044, sign. M I 62, str. 211. Online. Dostupné také z: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=29e3f91ac933f2f4:-2f6a35b5:1416dd44d60:-7cb4&scan=2843135b58f74188ac7793a81359589a>

¹¹⁹ SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Alfred Havlena, s. 1.

obecné školy v Příboře a následovalo i splnění zkoušky pro měšťanské školy v Ostravě. Prvním působištěm se stala Státní lidová škola v Rakové na Slovensku. Havlena tak jako mnoho dalších příslušníků české inteligence odešel pomáhat s rozvojem na Slovensko. Obec Raková u Korcháň je v historických pramenech charakterizovaná jako „*obec chudobná a v každém směru zanedbaná*“.¹²⁰ Zdá se, že Havlena si uvědomoval specifické potřeby svých slovenských žáků, takže se nezaměřoval pouze na výuku teorie, ale dával přednost převážně praxi. Během svého působení na Slovensku své studenty „*učil roubovat, štěpovat, včelařit, sázet stromky, upravovat chodníky, zlepšovat všestranně vzhled obce a hlavně vzdělávat se odborným časopisem a dobrou knihou*“. Ve škole začal s pořádáním besídek pro své žáky, se kterými mu často pomáhala jeho sestra Marie, která v té době bydlela ve Frenštátě a posílala svému bratrovi dárky. Z toho lze usuzovat, že Havlenovi byli majetnější rodinou, když mohli podporovat svého syna v jeho mimoškolních aktivitách tím, že mu zasílali dárky pro jeho svěřence. Učitelství se věnoval i po dokončení povinné vojenské služby v roce 1936 ve Valašském Meziříčí. Ve svém volném čase se zabýval filatelií a střelil ptáky.¹²¹

Vlivem událostí byl Havlena nucen odejít ze Slovenska, když byl dekretem Ministerstva školství a národní osvěty v Bratislavě 31. prosince 1938 dán k dispozici zpět do Čech. Od ledna 1939 se stal učitelem v Kunčicích pod Ondřejníkem a následně nastoupil nejprve na obecnou dívčí školu a od 1. září 1940 byl učitelem měšťanské chlapecké školy ve Frenštátě. Po návratu na Moravu se ubytoval u své sestry Marie Marynčákové. Nejspíše zde ho zastihli jeho dva bývalí žáci, kteří se za ním vypravili ze Slovenska, aby se ho pokusili přemluvit k návratu. „*dva z jeho žáků vypravili se...bez prostředků na cestu do Frenštátu jako dráteníci. Chlapci přišli v zuboženém stavu*“. Havlena je přijal a dal jim peníze na zpáteční cestu, aby nemuseli jít pěšky a přivydělávat si drátenictvím.¹²²

---

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ Tamtéž, s. 2.

¹²² Tamtéž, s. 3. V dostupných dokumentech se objevují i jiné příběhy odkazující na Havlenovu pedagogickou činnost, nicméně jejich pravost nelze ověřit z dalších zdrojů. Autor sepisuje informace o Havlenovi až po válce a to převážně z výpovědí jeho sestry Marie a přeživších odbojových spolupracovníků. Zůstává tedy otázkou, zda autor nechtěl z Havleny dělat až příliš skvělého „apoštola“. Dokladem může být právě příhoda o dvou drátenících nebo situace, kdy údajně k Marynčákovým po osvobození v roce 1945 přišli dva slovenští

Havlena byl v hledáčku již před svým zatčením 21. října 1940.¹²³ První domovní prohlídku u svého švagra Antonína Marynčáka, kde Havlena bydlel, provedlo gestapo už v dubnu 1940 ve 3 hodiny ráno. Oba hledaní však byli doma a po předběžné prohlídce nenašli Němci žádné důkazy. Ve stejném měsíci došlo k jejich prvnímu zatčení a převezení na frenštátskou četnickou stanici. Havlena měl napojení na odbojovou pracovníci Marii Baníkovou ze Slovenska, se kterou udržoval spojení. První zatčení tak bylo vyvoláno nejspíše zadržením dopisu od Baníkové.¹²⁴

Gestapo vedené jistým komisařem Jahnem přišlo zatknout Havlenou podruhé právě v druhé polovině října 1940. Nalezli ho v obchodě svého švagra, kde zrovna vypomáhal. S Havlenou odjeli k Marynčákovým, kde proběhla další neúspěšná prohlídka domu. Němci v domě zabavili pouze psací stroj a pak s Havlenou odjeli. Následovalo zatčení Preče a Cibiena, které i s Havlenou posléze dovezli do Ostravy. Sestře Marii se několikrát podařilo získat povolení k návštěvě, nicméně po několika týdnech byl Havlena přesunut do Ratiboře, kde byly návštěvy zakázány. Všichni tři byli z Ratiboře znovu převezeni zpět do Ostravy, kde byli podrobeni krutým výslechům. Z Ostravy je čekal převoz do Olomouce. Během transportu vězňů do Olomouce došlo k události, kdy byl Havlena dozorcem silně udeřen do hlavy, protože se snažil předat blíže nepopsaný lístek Bohuslavu Tomíčkoví. Tomíček byl dalším podezřelým z provádění ilegální činnosti. Následným pádem si Havlena rozbil hlavu o vodovodní trubku.¹²⁵

---

partyzáni, bývalí žáci Havleny. Autor uvádí, že jim mělo být 20 a 22 let a chtěli Havlenovi „*poděkovat za příkladnou výchovu v duchu ryzího vlastenectví*“. Bohužel v této době byl Alfred Havlena už mrtvý.

¹²³ ABS, f. 141, sign. 141-197-10, Poznámka vyšetřovatelů k případu Alfreda Havleny z 4. 4. 1941, pag 1. Dokumenty se rozcházejí v přesné dataci Havlenova zatčení. Většina českých poválečných zdrojů hovoří o 19. říjnu 1940, naopak německé úřady uvádějí 21. října 1940 stejně jako u Preče a Cibiena. Přikláním se spíše k dokumentům vzniklých činností německých úřadů, protože si myslím, že pro ně bylo naprosto klíčové, aby v takových věcech byl pořádek. Poválečné české zdroje mohou být zkresleny na základě dlouhé časové prodlevy od zatčení a také tím, že jsou předávány už mezi několika lidmi (Marynčáková – Zbavitel). Pokud by však byla pravda, že byl Havlena opravdu zatčen 19. října, tak vyvstává otázka, zda během těchto dvou dnů neprozradil Preče a Cibiena, pro které si gestapo přišlo 21. října. Pro toto tvrzení však neexistují žádné dochované výslechové protokoly. Proto si nesrovnalost v dataci vysvětluji na základě lidského omylu.

¹²⁴ SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Alfred Havlena, s. 3.

¹²⁵ Tamtéž, s. 5.

Další přesuny jsou nejasné, objevuje se zpráva, že z Olomouce byli převezeni do Ostravy a z Ostravy znovu do Olomouce. Jasnější to s jejich převozy začíná být až ve chvíli, kdy se dostávají do Wohlau. Ve Wohlau byli ve vyšetřovací vazbě, takže žádné návštěvy rodinných příslušníků nemohly proběhnout.¹²⁶

Během vyšetřování se Marie Marynčáková se sestrou Otakara Preče, Ludmilou, pokusila podniknout cestu do Berlína. To se jim poštěstilo díky pracovní cestě majitele frenštátské kotlární a strojírní pana Bujnoscheka.¹²⁷ Je skoro až neuvěřitelné, že Marie a Ludmila měly cestovat bez potřebných dokumentů, které si nestihly opatřit. Po příjezdu do Berlína se přes Bujnoscheka seznámili s jeho blízkým přítelem, inženýrem Pešlem. Pešl je zavedl za jeho nadřízeným, kterým je podle dokumentu jistý „*Graf von Westarp*“¹²⁸ „...*neprítel nacistů*“.¹²⁹ Podle dokumentu se Marynčáková s Prečovou dostaly s pomocí Westarpa k jistému tajemníkovi Kremserovi pracujícího u gestapa.¹³⁰ Kremser ženy přijal a nasměroval je do příslušné kanceláře, kde se měly pokusit získat číslo spisu případu jejich zadržených bratrů. Když se ke spisu dostaly, tak zjistily, že jejich bratři jsou zapleteni do odboje v odbojové skupině „Obrana národa“ na Frenštátsku. Soudní spis byl označen jako „Richard Weber und fünf andere“ (Weber a pět dalších), kterými byli již zmínění Alfred Havlena, Otakar Preč, Viktor Cibien, Karel Zátopek a Karel Raška. Výsledkem celé akce však bylo zjištění, že

---

¹²⁶ Tamtéž, s. 5–6.

¹²⁷ Tamtéž, s. 5. Domnívám se, že tato možnost cesty se Marynčákové naskytla hlavně díky známostem jejího otce Jana Havleny, který se s Bujnoschekem nejspíše znal osobně, neboť jsou oba uváděni jako významnější osobnosti frenštátské průmyslové výroby.

¹²⁸ Tamtéž, s. 6. Jedná se o přesnou citaci, v dalších pasážích dokumentu Zbavitele nacházíme už psáno jako „Westarp“.

¹²⁹ GASTEIGER, Daniela. *Kuno Von Westarp (1864–1945) : Parlamentarismus, Monarchismus und Herrschaftsutopien im Deutschen Konservatismus*. 2018, s. 1. ISBN 9783110531640. Online Dostupné také z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/reader.action?docID=5158143&ppg=527>. [cit. 2024-03-10]. Graf v němčině označuje šlechtický titul do češtiny přeložitelný jako „hrabě“. Domnívám se, že se jedná o Kuna von Westarpa, německého politika, člena Německé konzervativní strany (DKP), poté Německé národně lidové strany (DNVP) a nakonec Konzervativní lidové strany (KVP).

¹³⁰ SOKA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Alfred Havlena, s. 6. Kremser je popisován jako bývalý ředitel berlínské policie, který byl po převzetí moci Hitlerem donucen pracovat pro gestapo. Bohužel se mi tuto informaci nepodařilo ověřit.

v této věci Berlín nemůže nic dělat a musejí se obrátit na příslušné orgány do Vratislavi. Během porady s Kremserem do místnosti vtrhl Dr. Jonák.¹³¹ Také projevil ochotu pomoci sestřám frenštátských odbojářů a vyzval Kremsera, aby napsal zprávu vratislavskému vyšetřujícímu soudci, s tím, že má být dívkám vyhověno a dopis podepsal.¹³²

Zdá se, že sestry zatčených odbojářů měly až podezřelé štěstí, proto se naskýtá otázka, proč jim příslušníci gestapa vycházeli tolik vstříc? Zbavitel to ve svých spisech vysvětluje takto: „*Imponovala mu [Dr. Jonákovi – pozn. autora] odvaha statečných sester, které se nebály žádných obětí v prospěch svých nešťastných bratrů*“.¹³³ Nechci zpochybňovat míru empatie pracovníků berlínského gestapa, ale nemyslím si, že to dělali pouze z uznání k Marynčákové a Prečové. Domnívám se, že důvodů, proč dívkám pomáhali mohlo být hned několik. Určitou roli v tom mohl hrát i fakt, že Dr. Jonák se narodil v Olomouci a uměl česky. Lze mimo jiné také předpokládat, že důležitou roli sehrál Jan Havlena, otec Alfreda Havleny, který měl nejspíš v Berlíně dobré známosti a navíc disponoval větším majetkem a tudíž možností uplácení. Na základě dostupných pramenů nelze tato domněnka přímo potvrdit, ani vyvrátit, ale vysvětlení, že příslušníci gestapa dobrovolně pomohli dívkám z protektorátu kvůli „obdivu jejich hrdinství“ není příliš pravděpodobná. Explicitní slovo „úplatek“ bychom ve spisech Zbavitele hledali marně. Informace o odbojářích zpracovával až po válce, které získával od rodinných příslušníků nebo přeživších členů odboje, takže není pravděpodobné, že by zmínka o úplatku byla v poválečných spisech o frenštátských hrdinech žádoucí. Jistá indicie u Zbavitele o uplácení však je. Během druhé cesty Marynčákové s Prečovou do Berlína píše: „*Vypravily se zase obě a vzaly mnoho různých*

---

¹³¹ KOKOŠKOVÁ, Zdeňka; PAŽOUT, Jaroslav a SEDLÁKOVÁ, Monika. *Úřady oberlandrátů v systému okupační správy Protektorátu Čechy a Morava a jejich představitelé*. V Praze: Scriptorium, 2019. ISBN 978-80-88013-97-6, s. 90–92. Zmíněný Dr. Jonák by měl být Dr. Gustav Jonák, německý rodák z Olomouce, který po Mnichovské dohodě odešel do Německa, kde pracoval nejprve na gestapu a později přešel na říšské ministerstvo vnitra. Od roku 1942 se stal oberlandratem v Moravské Ostravě.

¹³² SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Alfred Havlena, s. 7

¹³³ Tamtéž, s. 7.

darů“.¹³⁴ Zda tato zmínka měla odkazovat na zkorumpovanost příslušníků berlínského gestapa se už dnes asi nedozvíme.

Pobyt v Berlíně trval tři dny. Třetího dne se dívky pokusily získat nějakou pomoc během návštěvy říšského kancléřství, ale tyto snahy byly neúspěšné. S doporučujícími papíry se následně vydaly do Vratislavi. Zde je však štěstí opustilo. Vyšetřující soudce se situací nechtěl vůbec zabývat. Marynčákové a Prečové tak nakonec nebylo umožněno navštívit vězně, ani jim posílat balíčky.¹³⁵

Marynčáková s Prečovou i nadále udržovaly spojení s Kremserem, Westarpem a Pešlem. Na konci února 1942 se dívky na přání Pešla znovu vypravily do Berlína. V Berlíně se však dozvěděly smutné zprávy, neboť po pozvání ke Kremserovi do jeho bytu jim sdělil, že Havlena s Prečem jsou souzeni za velezradu a v odbojové organizaci zastávali přední místa, což předznamenávalo tvrdé tresty. Dívky dostaly ujištění, že se Kremser s Jonákem pokusí zmírnit následky, ale s největší pravděpodobností je čeká poprava. Marynčáková byla kvůli svému bratrovi celkem šestkrát v Berlíně. Čtyřikrát před rozsudkem a dvakrát po rozsudku: jednou sama, jednou s manželem, třikrát s Ludmilou Prečovou a jednou s Evženem Prečem.¹³⁶

4.7 Činnost a organizace „Weberovy skupiny“

Po březnových událostech začalo hrát Frýdecko-Místecko důležitou roli hlavně v oblasti přechodů ohrožených osob do zahraničí, nejprve do Polska a později na Slovensko. Proto bylo důležité maximalizovat rychlost výstavby jednotlivých struktur ON v této části protektorátu. První zmínky o organizačních činnostech okresních štábů ve Frýdku a v Místku jsou již z dubna 1939. Hlavní úkoly pro tyto dva štáby byly následující: 1. pomoc vojákům a civilistům, kteří se chtěli zapojit do zahraničního odboje, 2. zorganizovat zpravodajskou službu, 3. připravit bojové vystoupení proti Němcům, 4. shromažďovat

---

¹³⁴ Tamtéž, s. 7.

¹³⁵ Tamtéž, s. 7–8.

¹³⁶ Tamtéž, s. 9.

a přechovávat zbraně.¹³⁷ Okresní štáby se skládaly z několika obvodů. V případě Místku jich bylo pět. Jednalo se o: 1. město Místek a okolní obce, 2. město Frýdlant a okolní obce, 3. město Brušperk a okolní obce, 4. Hukvaldy, Sklenov, Mniší, Rychaltice, Hájov, 5. město Frenštát p. Radhoštěm a okolní obce: Kunčice pod Ondřejníkem, Bordovice, Lichnov, Měrkovice, Tichá, Kozlovice, Trojanovice a Vlčovice.¹³⁸ Okres Frenštát pod Radhoštěm byl tedy původně „pouze“ obvodem jiného okresu. Změna nastává po provedení kontrolních objížděk územím kraje během srpna a září 1939 Ladislavem Máchou, v této době už jako neoficiálním velitelem KVV Moravská Ostrava, a Čestmírem Ruskem, Máchovým zástupcem. Po analýze poměrů došli k názoru, že je potřeba zredukovat rozlohu okresu Místek a vyčlenit z něj Frenštát.

Co se týká personálního obsazení, tak v čele štábu stál Richard Weber jako velitel a jeho zástupcem byl Otakar Preč. Dalšími členy byli Alfred Havlena a Viktor Cibien. Mezi místní velitele patřili: pro Frenštát Karel Raška, pro Trojanovice Rajmund Strakoš, pro Kunčice pod Ondřejníkem Josef Buček, kterého zastupoval Vojtěch Krkoška, pro Lichnov František Chalupa a jeho zástupcem byl Karel Kašpárek.¹³⁹ Situace v podsekcí, kam spadal Lichnov, Bordovice a Vlčovice byla však složitější, protože nám prameny poskytují rozdílné informace od těch, které zmiňuje Kožuch. V některých totiž vystupuje jako čelní představitel podsekcí Lichnov Antonín Vaněk.^{140,141} V rozporu s informacemi z Kožuchovy knihy jsou převážně výsledkové protokoly zadržovaných odbojářů. V nich se navíc objevují rozdílné informace i o vymezení celého podúseku. Ve výpovědích sem odbojáři řadí i Veřovice,¹⁴² takže do tohoto obvodu nejspíše patřily obce: Lichnov, Bordovice, Veřovice a Vlčovice.

---

¹³⁷ KOŽUCH, Vladislav. *Ilegální vojenská organizace Obrana národa*. Nепublikovaný strojopis. SOKA Frýdek-Místek, prosinec 1995, sign. R393/a., s. 16–17.

¹³⁸ Tamtéž, s. 18.

¹³⁹ Tamtéž, s. 27.

¹⁴⁰ ABS, f. 141, sign. 141-197-11, Výsledkový protokol Karla Zátopka z 4. června 1941, pag. 5.

¹⁴¹ SOKA Frýdek-Místek, f. Český svaz bojovníků za svobodu – okresní výbor Frýdek Místek, sl. XXII neinv. Jmenný seznam: MO SPB Frenštát p. Radh. – členové odbojové skupiny „Obrana národa“. Antonín Vaněk byl dalším příslušníkem ON, který zemřel ve Vratislavi 13. března 1942.

¹⁴² ABS, f. 141, sign. 141-249-24, Výsledkový protokol Otakara Preče z 31. 10. 1940, pag. 6.

4.7.1 Zakládání okresního štábu

Na základě komparace obžalovacího spisu, výslechových protokolů, obžaloby a poválečných spisů se v této kapitole pokusím rekonstruovat postup výstavby okresního štábu a městského velitelství Frenštátu pod Radhoštěm.¹⁴³

Poté, co Čestmír Rusek zmenšil okresní velitelství v Místku, tak do funkce velitele ustanovil Richarda Webera, kterého po Weberově pracovním přemístění do Vsetína vystřídal bývalý aktivní důstojník Otakar Preč.¹⁴⁴ Zdá se, že Rusek tak byl klíčovým iniciátorem počátků výstavbových prací. Weber se s Ruskem znal už z armády a po společném setkání byl Ruskem pověřen výstavbou štábu složeného ze zpravodajského, zbrojního, zdravotního, zásobovacího a organizačního důstojníka. Frenštát se měl rozdělit na tři podsektory. V každé podsektoru měl Weber za úkol jmenovat dílčí velitele, kteří měli následně zřídit jednotlivé vojenské útvary. První sekcí byl úsek Kunčice pod Ondřejníkem a Trojanovice, druhou byl Frenštát a Tichá a třetí Lichnov, Bordovice, Veřovice a Vlčovice. Před svým přeložením do Vsetína se Weber s Prečem vydali do Ostravy za Ruskem, aby vyřešil problém s pozicí velitele, která měla nastat. Rusek souhlasil s výměnou a ustanovil Preče velitelem štábu. Jako svého zástupce si Preč vybral blízkého přítele Alfreda Havlenu.¹⁴⁵

Odstavení Webera z funkce podle výslechových protokolů neznamenal jeho přerušení odbojové činnosti. Nadále udržoval styky s odbojáři a účastnil se tajných schůzek. Jedna taková se konala v prosinci 1939. Při cestě vlakem ho oslovil Zborník¹⁴⁶ a oznámil Weberovi, že se má dostavit na schůzku s Arnoštem Smetanou, finančním důstojníkem v Moravské Ostravě. Hlavním tématem debaty se staly peníze. Smetana nabídl Weberovi možnost poskytnutí finanční výpomoci z Moravské Ostravy na nákup zbraní pro odboj. Je tedy pravděpodobné, že Weber fungoval jako prostředník mezi Frenštátem a Ostravou,

---

¹⁴³ Pro lepší orientaci se doporučuji podívat do sekce Obrazová příloha, Obrázek 1 a 2.

¹⁴⁴ Obžalovací spis 8a J 26/41g H 74/42, citováno podle: STOLAŘÍK, Ivo. *Patřili k prvním*, 1994, s. 130.

¹⁴⁵ ABS, f. 141, sign. 141-197-9, Výslechový protokol Richarda Webera z 10. 10. 1940, pag. 6.

¹⁴⁶ Obžalovací spis 8a J 26/41g H 74/42, citováno podle: STOLAŘÍK, Ivo. *Patřili k prvním*, 1994, s. 141. Nejspíš se jednalo o npor. pěch. Václava Zborníka, narozeného 7. července 1908 v Písku. V ON měl zastávat funkci velitele ve Valašském Meziříčí.

protože se až do svého zatčení účastnil schůzek jak s Prečem, který Webera informoval o postupu výstavby ilegální organizace ve Frenštátě, tak se svými kontakty z Moravské Ostravy. I Preč úspěšně pokračoval ve své práci. Weberovi předal zprávu o úspěšném obsazení pozic všech místních velitelů, ale přiznal, že se mu zatím nepodařilo sehnat žádného člověka pro vedení zdravotnického odboru.¹⁴⁷

Z Ostravy peníze nakonec přišly. Smetana předal Weberovi 4000 korun s podmínkou, že dvě třetiny zakoupených zbraní poputují do Ostravy a zbytek může využít Frenštát pro vlastní potřeby. Všechny peníze Weber předal Havlenovi, protože se Prečovi a Havlenovi podařilo získat kontakt na překupníka zbraní a munice ze Slovenska. K provedení nákupu nakonec nedošlo, nejspíš kvůli strachu ze zpráv o zatýkání odbojářů v Moravské Ostravě na počátku roku 1940. Všechny peníze si tak tři odbojáři mezi sebou rozdělili.¹⁴⁸ Během svého působení jako prostředník měl Weber do Ostravy nahlásit počet zbraní, kterými Frenštát disponuje. Od Havleny dostal informaci o dvou loveckých puškách a jedné pistoli. Navíc byl Weber ještě pověřen evidováním a zaopatřením zásob benzínu. Ve svém výslechovém protokolu uvedl, že stálou zásobu 200 litrů udržuje drogistka Jindřich Navrátil ve Frenštátě.^{149,150} Domnívám se, že Navrátil měl funkci zásobovacího důstojníka v okresním štábu. Ve Weberových výpovědích dále nalézáme informace o poručíkovi Cibienovi z Frenštátu, který působí jako zpravodajský důstojník. Mimo to Weber dále přiznává, že organizace měla za úkol navázat kontakty s hlavními představiteli Sokola, Orla, DTJ a Národního souručenství, aby s nimi mohli spolupracovat při budování vojenské organizace.¹⁵¹

---

¹⁴⁷ ABS, f. 141, sign. 141-197-9, Výslechový protokol Richarda Webera z 10. 10. 1940, pag. 7.

¹⁴⁸ Tamtéž, pag. 8

¹⁴⁹ SOKA Frýdek-Místek, f. Český svaz bojovníků za svobodu – okresní výbor Frýdek Místek, sl. XXII, neinv. Jmenný seznam: MO SPB Frenštát p. Radh. – členové odbojové skupiny. Obrana národa. Gestapo ho zatklo 24. října 1940, ale v srpnu 1941 byl propuštěn.

¹⁵⁰ CHALUPA, Milan. *Odbojová organizace Obrana národa na Novojičínsku*. Kopřivnice: vlastním vydáním, 2015. SOKA Nový Jičín, sign. 96a, s. 28. Jindřich Navrátil s největší pravděpodobností před vstupem do ON působil už jako člen zpravodajské skupiny pro HKR ve Frenštátě.

¹⁵¹ ABS, f. 141, sign. 141-197-9, Výslechový protokol Richarda Webera z 10. 10. 1940, pag. 9–10.

Jak tedy zhodnotit působení Richarda Webera ve Frenštátské ON? Jednalo se o čelního představitele, který stál u zrodu odbojové organizace na Frenštátsku, nicméně ve funkci byl pouze krátkou dobu. U výslechu doznal pouze 14 dní, což samozřejmě nemusí pravda a jeho působení v této funkci mohlo být delší. Poté ho vystřídal Otakar Preč. Po odvolání se stal prostředníkem mezi Moravskou Ostravou a Frenštátem a převážel peníze na nákup zbraní. Weber však udělal ještě jednu věc, avšak tu vykonal už ne jako odbojář, ale jako vyslýchaná osoba. Ve svém výslechovém protokolu, který je datovaný 10. října 1940, uvedl hned několik dalších jmen odbojářů, se kterými se setkal. Byli to Čestmír Rusek a Arnošt Smetana, oba však v té době již zatčeni, dále Václav Zborník, kterého gestapo dopadlo ještě před Weberem a také již zmiňované odbojáře Otakara Preče, Alfreda Havlenu, Viktora Cibiena a drogistu Jindřicha Navrátila. Richard Weber byl nejspíše prvním zatčeným z frenštátských odbojářů a po jeho výpovědi si gestapo přibližně po necelých dvou týdnech přišlo i pro Preče, Havlenu a Cibiena.

Z toho vyplývá, že by Weber mohl být viníkem, který je odpovědný za další zásahy proti frenštátskému odboji. Nelze to však stoprocentně prokázat a domnívám se, že Weber nezradil. Jména mohla teoreticky figurovat už ve výpovědích některých čelních představitelů ON v Moravské Ostravě, protože ti určitě znali minimálně Cibiena, Preče a Rašku.¹⁵² Bohužel u vůdčích ostravských osobností máme k dispozici zatím jen rozsudek z 9. července 1942 proti tzv. „Klímkově skupině“, do které patřil Klímek, Mácha, Rusek, Matěj, Smetana, Říha a Koutný.¹⁵³ Protože se jedná o dokument z července 1942, tak nám k vystopování první zmínky o frenštátských odbojářích nepomůže.

Proč tedy Webera nemůžeme určit jako zrádce? Dle mého názoru bychom to mohli udělat v případě, kdyby se dochovala výpověď pouze z 10. října 1940, nicméně máme i mladší. Jednu krátkou z 7. dubna 1941 a druhou z 26. ledna 1942. Weberovy výpovědi se až na malé odchylky shodují a Weber se povětšinou pouze snaží vyvrátit různá obvinění. Jedním z hlavních rozdílů je jistý Kalivoda, osoba, která měla nahradit Preče ve funkci

---

¹⁵² Obžalovací spis 8a J 26/41g H 74/42, citováno podle: STOLAŘÍK, Ivo. *Patřili k prvním*, 1994, s. 130–132

¹⁵³ Tamtéž, s. 109.

velitele.¹⁵⁴ Weber si na toto jméno „rozpomněl“ až ve svém posledním dochovaném výslechu z Vratislavi 26. ledna 1942. Dle mého názoru je důvod zamlčení v tom, že se Weber Kalivodu snažil krýt. Navíc byl Kalivoda Weberův učitel, takže k němu mohl chovat větší úctu. Na základě tohoto zamlčení tak vidíme u Webera snahu chránit své spolupracovníky a známé, takže nelze tvrdit, že při jmenování Preče, Havleny, Cibiena a Navrátila pouze nepotvrzoval již gestapu známé informace od jiného zdroje. Nemůžeme však ani vyloučit možnost, že se po domluvě ve vězení s ostatními odbojáři nesnažil krýt Preče, když poukázal na Kalivodu.

Díky tomu by na Prečovi nezůstala hlavní vina jako na nejdéle operujícím veliteli okresního štábu. Určení v té době vcelku neznámého Kalivody by Prečovi u soudu mohlo pomoci, protože by to vyvolávalo zdání, že se Preč své funkce chtěl vzdát. O samotném Kalivodovi pak Weber vypověděl, že do organizace nechtěl vstoupit, protože nemá čas.¹⁵⁵ Posledním důvodem, proč si myslím, že Weber neřekl více než musel je fakt, že se znal s Karlem Raškou a věděl o jeho zapojení do odboje,¹⁵⁶ ale ve svých prvních výpovědích jeho jméno také nezmínil. Na základě různých výslechových protokolů tak zjišťujeme, že Weber zasahoval do věcí týkající se organizace na úrovni okresního štábu, ale měl povědomí i o výstavbě místního velitelství ve Frenštátě.

4.7.2 Otakar Preč v čele

U Otakara Preče jsou dostupné výpovědi z 31. října 1940, doplňující výpovědi z 5. dubna a 7. června 1941 a reakce na obvinění z 23. ledna 1942.

Preč se s Čestmírem Ruskem seznámil prostřednictvím Richarda Webera. Rusek s Weberem mu nastínil situaci a projevil zájem o to, aby se Preč připojil do nově vznikající ilegální organizace. Preč souhlasil a jako zástupce Webera začal se získáváním dalších vhodných osob. Mezi první patřili Alfred Havlena a Karel Raška, oba učitelé z Frenštátu. Ve výslechovém protokolu Preč uvádí, že ve Frenštátě pracovali takovým způsobem, aby

---

¹⁵⁴ SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Alfred Havlena, s. 8. Bohužel se mi ke Kalivodovi nepodařilo získat bližší informace kromě toho, že od soudu dostal za svou odbojovou činnost pět let káznice.

¹⁵⁵ ABS, f. 141, sign. 141-197-9, Výslechový protokol Richarda Webera z 26. 1. 1942, pag. 25.

¹⁵⁶ ABS, f. 141, sign. 141-197-6, Výslechový protokol Karla Rašky z 8. 4. 1941, pag. 5.

každý odbojář znal jen svého nadřízeného a podřízeného. Tuto informaci bych však bral jen jako odůvodnění k tomu, aby mohl snáze manévrovat při vyšetřování gestapem a krýt tak své spolupracovníky. Mimo jiné Preč také zmiňuje jednotlivé funkce u příslušníků štábu. Díky tomu se dozvídáme, že Navrátil měl mít na starosti zásobování, Cibien byl zpravodajským důstojníkem a Raška s Havlenou měli v počátcích výstavby „pouze“ organizační funkci.¹⁵⁷ Z peněz, které získal Weber na nákup zbraní ze Slovenska získal Preč 900 korun.¹⁵⁸

U Preče je vidět, že se snaží chránit své spolupracovníky, protože zmiňuje pouze jména odbojářů, kteří jsou v této době již zatčeni nebo se objevují už v jiných výsledkových protokolech,¹⁵⁹ nicméně je překvapující až přesprávně přesný popis jednoho z kontaktů Viktora Cibiena. Cibien měl mít údajného prostředníka s krycím jménem Pavel. Preč dále uvádí, že to byl jediný švec v ulici naproti vítkovickému nádraží.¹⁶⁰

Se zvyšujícím se počtem zatčených členů frenštátské ON Preč nemohl nadále zapírat. Byl nucen podávat informace i o ostatních odbojářích. Den po zatčení Bohuslava Tomíčka ve své doplňující výpovědi připouští, že se ho také pokusil naverbovat a připisuje mu údajnou funkci zbrojního důstojníka.¹⁶¹ Myslím si, že to je z toho důvodu, aby kryl Havlenu, který v domě své sestry měl až do konce války uschované zbraně. Preč se navíc doznal k tomu, že to byl právě on, kdo se snažil zprostředkovat nákup zbraní ze Slovenska na základě korespondence s překupníkem, který se měl v blízké době vydat na Moravu, aby navštívil své známé. Nákup však nejspíš neproběhl.¹⁶²

---

¹⁵⁷ ABS, f. 141, sign. 141-249-24, Výsledkový protokol Otakara Preče z 31. 10. 1940, pag. 5–6.

¹⁵⁸ Tamtéž, pag. 8.

¹⁵⁹ Tamtéž, pag. 9.

¹⁶⁰ Tamtéž, pag. 7.

¹⁶¹ ABS, f. 141, sign. 141-249-24, Výsledkový protokol Otakara Preče z 7. 6. 1941, pag. 11.

¹⁶² Tamtéž, pag. 12

V jedné ze svých posledních dochovaných výpovědí Preč popisuje ještě jednu zajímavou událost. Jedná se o jeho vztah k Cibienovi, kterého popisuje jako člověka nespolehlivého, mluvku a velkého milovníka alkoholických nápojů.¹⁶³

Co se týká Otakara Preče, tak jeho činnost se dá ověřit ještě z jiného zdroje, neboť se dochovaly tři čestná prohlášení od přeživších odbojářů z roku 1969. Tyto dokumenty vytvořili Josef Buček, JUDr. Bohuslav Tomíček a František Petr, všichni příslušníci frenštátské ON. Ve svých výpovědích se shodují, když označují Preče za svého přímého velitele. Buček jde ve své výpovědi ještě dál, neboť jmenuje další čelní představitele. Mimo Webera zmiňuje navíc pplk. Edmunda Klímka.¹⁶⁴ Petr poukazuje i na účast Karla Rašky a Viktora Cibiena.¹⁶⁵ Tomíček doplňuje informace o mučení, které musel Preč při výsleších snášet.¹⁶⁶ Buček naopak píše o tom, že byl v Moravské Ostravě držen v cele, která z jedné strany sousedila s Prečovou a z druhé strany s celou drogisty Navrátila. Preč si během výslechů vedl statečně a popřel účast většiny svých spolupracovníků, jmenovitě pak Navrátila.¹⁶⁷ Bohužel i zde se musíme pozastavit nad tím, zda tyto výpovědi nejsou pouze snahou o „vytváření hrdinů“. „*Společnou dohodou o tom, jak dále vypovídat u výslechů, se nám podařilo zastavit řetěz zatýkání dalších členů ON*“.¹⁶⁸ Díky činnosti Okresního výboru Českého svazu protifašistických bojovníků ve Frýdku Místku z 27. března 1972 se dozvídáme o přibližném počtu pracovníků v okrese Frenštát pod Radhoštěm. Mělo se jednat o 22 odbojářů, nicméně tento údaj nejspíše nikdy nebudeme schopni přesně stanovit. V tomto spisu je u 16 příslušníků odboje uvedeno datum jejich zatčení. Pouze 6 jich tedy nebylo zatčeno, ale z celkového počtu 6 je u 4 z nich nejistá jejich účast ve frenštátské ON.¹⁶⁹

---

¹⁶³ Tamtéž, Výslechový protokol Otakara Preče z 23. 1. 1942, pag. 24.

¹⁶⁴ VHA, f. Osobní spisy, sign. Osobní spis Otakara Preče, č. j. 113238/69, pag. 1. Čestné prohlášení Josefa Bučka.

¹⁶⁵ Tamtéž, Čestné prohlášení Františka Petra.

¹⁶⁶ Tamtéž, Čestné prohlášení JUDr. Bohuslava Tomíčka.

¹⁶⁷ Tamtéž, Čestné prohlášení Josefa Bučka.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ SOkA Frýdek-Místek, f. Český svaz bojovníků za svobodu – okresní výbor Frýdek Místek, sl. XXII, neinv. Jmenný seznam: MO SPB Frenštát p. Radh. – členové odbojové skupiny. Obrana národa.

Můžeme si tedy klást otázku, zda se Bučkovi, Prečovi a ostatním opravdu podařilo zastavit vlnu zatýkání, případně nakolik byl jejich čin účinný.

4.7.3 Alfred Havlena a jeho výpovědi

Alfred Havlena se v rámci organizace stýkal jak s Prečem, tak s Weberem. Weber každou sobotu přinášel pokyny z krajského velitelství a sděloval je Prečovi. Od Preče se informace šířili dál k ostatním členům štábu. Mimo jiné i k Havlenovi.¹⁷⁰

Ve své první výpovědi z 29. října 1940 Havlena uvádí, že převzal organizaci v Kunčicích a Čeladné, „*druhý oddíl frenštátského místního velitelství, do kterého patřila Tichá, byl přidělen Raškovi Karlovi nebo Vojtěchovi, učiteli na dívčí škole ve Frenštátě*“¹⁷¹ a o třetí části (Lichnov, Bordovice, Veřovice a Vlčovice) Havlena údajně nic neví. Z Havlenovy výpovědi se, stejně jako od Preče, dozvídáme o zapojení Karla Rašky, nicméně Karla Rašku Havlena tituluje pouze jako velitele jedné z částí Frenštátu, nikoliv jako místního velitele ve Frenštátu jako to udělal Preč. Situaci v Kunčicích a Čeladné Havlena popisuje tak, že on byl hlavním organizátorem a místním velitelem jmenoval Josefa Bučka. Josef Buček byl od Havleny pověřen vytvořením štábu podle již vzniklé šablony. Měl tak sehnat zástupce, styčného, zpravodajského a zásobovacího důstojníka.¹⁷² Ve svých posledních výpovědích před soudem však Bučka zase „chrání“ a jeho účast jako velitele jedné z částí okresu neguje, ale hned následuje poznámka vyšetřovatelů, kteří zmiňují, že se Buček 9. 1. 1942 přiznal k této činnosti.¹⁷³

V případě zatčení Preče měl Havlena převzít velení celého okresního štábu, nicméně do té doby se měl starat hlavně o organizační záležitosti a o získávání, ukrývání a evidenci zbraní. Po rozdělení 4000 korun mezi Preče, Webera a Havlenu, kdy Havlena dostal 2100 si

---

¹⁷⁰ ABS, f. 141, sign. 141-197-10, Poznámka vyšetřovatelů k případu Alfreda Havleny z 4. 4. 1941, pag. 1.

¹⁷¹ Tamtéž, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 29. 10. 1940, pag. 5.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ ABS, f. 141, sign. 141-197-10, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 12. 1. 1942, pag. 20–21.

za ně koupil psací stroj.¹⁷⁴ Ten mu byl během jeho zatčení a následné domovní prohlídky u Marynčákových zabaven.¹⁷⁵

V dalším dodatečném jednání 5. června 1941 je Havlena už sdílnější, což je zapříčiněno postupem zatýkání členů frenštátské ON. Tajné státní policii sděluje, že velitelem Bordovic a Lichnova byl Karel Zátopek a spojku mezi ním a Frenštátem vykonával Viktor Cibien.¹⁷⁶ Dokonce musel přiznat, že zná i drogistu Navrátila, i přes to, že při prvním výsledku jejich známost popřel.¹⁷⁷

4.7.4 Rozkol uvnitř frenštátské ON

Uvnitř organizace začalo docházet k neshodám. Ve výpovědích Webera¹⁷⁸, Preče¹⁷⁹ i Havleny nacházíme informaci o sporech mezi Prečem podporovaného jeho přítelem Havlenou s Viktorem Cibienem. Havlena i Preč vidí problém v tom, že se měl Cibien často opíjet a „moc mluvit“, proto s ním nechtěli udržovat kontakt, aby je neprozradil. Podle Havleny mělo k rozkolům docházet během února 1940.¹⁸⁰ Cibienovu náklonnost k alkoholu potvrzuje i Karel Raška, který ve svých výpovědích uvádí, že potkal opilého Cibiena v hotelu Přerov.¹⁸¹

Možná ještě zajímavější než samotná informace o vzájemné nedůvěře je vývoj způsobu výpovědí o této skutečnosti. Zatímco Havlena ve svých prvních výpovědích uvádí, že se nejprve Cibiena báli, protože je mohl prozradit,¹⁸² tak v posledních výpovědích situaci

---

¹⁷⁴ Tamtéž, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 29. 10. 1940, pag. 6.

¹⁷⁵ Tamtéž, Poznámka vyšetřovatelů k případu Alfreda Havleny z 4. 4. 1941, pag. 1.

¹⁷⁶ Tamtéž, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 5. 6. 1941, pag. 8.

¹⁷⁷ Tamtéž, pag. 9.

¹⁷⁸ ABS, f. 141, sign. 141-197-9, Výslechový protokol Richarda Webera z 26. 1. 1942, pag. 31.

¹⁷⁹ ABS, f. 141, sign. 141-249-24, Výslechový protokol Otokara Preče z 23. 1. 1942, pag. 24.

¹⁸⁰ ABS, f. 141, sign. 141-197-10, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 29. 10. 1940, pag. 6.

¹⁸¹ ABS, f. 141, sign. 141-197-6, Výslechový protokol Karla Rašky z 8. 4. 1941, pag. 3.

¹⁸² ABS, f. 141, sign. 141-197-10, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 29. 10. 1940, pag. 6.

částečně poupravuje.¹⁸³ Ve chvíli, kdy by si odbojáři stáli za svými tvrzeními o strachu z Cibiena, tak by zároveň před vyslychajícími přiznávali, že konali něco protizákonného. Kdyby neprováděli nebezpečnou činnost, tak se přece nemusí bát, že je Cibien prozradí.

Domnívám se však, že jablko sváru, pokud existovalo a nebylo pouhou hrou pro gestapo, tak tkvělo v „následovnictví“ po Weberovi. Z Cibienova výslechového protokolu se dozvídáme, že i Cibien měl ambice stát se velitelem okresního štábu ve Frenštátě. Z toho důvodu došlo k neshodám mezi ním, Weberem a Prečem, které vyřešilo až jmenování Cibiena zpravodajským důstojníkem.¹⁸⁴ Na základě toho můžeme vyvozovat, že třenice vznikly už v začátcích samotného vzniku frenštátské ON a nikoliv, jak uvádí Havlena, až v únoru 1940.¹⁸⁵

Vyvstává však otázka, proč nebyl Cibien jmenován velitelem po Weberovi? Domnívám se, že Cibien nebyl ustanoven hlavou štábu, protože neměl k Frenštátu tak blízko jako Preč. Jeho místecká vojenská kariéra ho předurčovala k tomu, aby do ON vstoupil již v Místku, což se podle jeho výpovědi také stalo, když ho o to požádal jistý Filipi¹⁸⁶ v dubnu nebo květnu 1939 a do Frenštátu se dostává až jako učitel v srpnu 1939.¹⁸⁷ Cibienovi přišlo, že ho Preč často využívá na plnění nebezpečných úkolů, takže se mezi nimi rozhořela hádka. Na Prečovu stranu se navíc přidal drogistka Navrátil a osočil Cibiena z „rebelského chování“. Po tomto incidentu se Cibien rozhodl kontaktovat důstojníky z místecké ON a poprosit je, zda by se nemohl vrátit zpět do Místku, nicméně k tomu nedošlo. Stejnou záležitost se údajně pokusil řešit i v Moravské Ostravě u Čestmíra Ruska, ale také neúspěšně.¹⁸⁸ Určité urovnání

---

¹⁸³ Tamtéž, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 12. 1. 1942, pag. 21–22. Havlena uvádí, že mu nikdo o ilegálnosti organizace neřekl. Věděl pouze, že je tajná, ale z jeho pohledu se o tom nikdo z členů (nejspíš myslel Cibiena) neměl zmiňovat na veřejnosti, protože to bylo zbytečné a nevhodné pro momentální situaci. Měl nejspíš narážet na (podle něj) původní záměr organizace, tedy zajištění pořádku v Čechách v případě dobrovolného odchodu německé armády.

¹⁸⁴ ABS, f. 141, sign. 141-197-5, Výslechový protokol Viktora Cibiena z 1. 11. 1940, pag. 7.

¹⁸⁵ ABS, f. 141, sign. 141-197-10, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 29. 10. 1940, pag. 6.

¹⁸⁶ ABS, f. 141, sign. 141-197-5, Výslechový protokol Viktora Cibiena z 22. 1. 1942, pag. 22. Bohužel o tomto představiteli se mi nepodařilo nic zjistit, nejspíše by se však mělo jednat o nějakého příslušníka Místecké ON.

¹⁸⁷ Tamtéž, Výslechový protokol Viktora Cibiena z 1. 11. 1940, pag. 4.

¹⁸⁸ Tamtéž, pag. 8.

rozepří mohlo nastat po ustanovení Cibiena zpravodajským důstojníkem a nejspíše i dočasně velitelem podúseku Lichnov, Bordovice, Veřovice a Vlčovice. Následně se spojil s Karlem Zátopkem, učitelem a konstruktérem v Tatře, kterého pověřil úkolem získání místních velitelů do jednotlivých obcí.¹⁸⁹

Myslím si, že vzájemným vztahům mezi dvojicí Preč-Havlenu a Cibien navíc uškodilo jmenováním Havleny Prečovým zástupcem. Jak Preč¹⁹⁰, tak Cibien¹⁹¹ byli vojáci z povolání ve stejné hodnosti (poručíci), nicméně Havlena byl „pouze“ četař, který podstoupil jen povinnou vojenskou službu.¹⁹² Cibienova vojenská čest tak mohla utrpět tím, že kdyby byl Preč zatčen, tak by v budoucnu musel přijímat rozkazy od hodnostně níže postaveného člena odboje, který před okupací ani nebyl aktivním vojákem.

4.7.5 Výstavba místního štábu

Pro výstavbu místního štábu ve Frenštátě se stal klíčovou osobností Karel Raška. Jeho jméno se objevuje ve výslechových protokolech poprvé u Alfreda Havleny už 29. 10. 1940¹⁹³ a Otakara Preče 31. října 1940.¹⁹⁴ Je tedy s podivem, že byl Raška zatčen až 7. dubna 1941.¹⁹⁵ Raška sám potvrzuje, že byl pro organizaci získán Prečem, aby se stal místním velitelem pro město Frenštát a v úseku Tichá. Během svého působení ve Frenštátu se seznámil se všemi předními příslušníky frenštátské ON. Přes Preče s Havlenou, drogistu Navrátila znal ze Sokola, s Cibienem chodil na obědy a Webera potkal na tenise.¹⁹⁶

---

¹⁸⁹ Tamtéž, pag. 9.

¹⁹⁰ ABS, f. 141, sign. 141-249-24, Zpráva vyslychajícího úředníka k případu Otakara Preče z 5. 4. 1941, pag. 4.

¹⁹¹ ABS, f. 141, sign. 141-197-5 Zpráva vyslychajícího úředníka k případu Viktora Cibiena z 4. 4. 1941, pag. 3.

¹⁹² ABS, f. 141, sign. 141-197-10 Zpráva vyslychajícího úředníka k případu Alfreda Havleny z 5. 4. 1941, pag. 3.

¹⁹³ Tamtéž, Výslechový protokol Alfreda Havleny z 29. 10. 1940, pag. 5.

¹⁹⁴ ABS, f. 141, sign. 141-197-24, Výslechový protokol Otakara Preče z 31. 10. 1940, pag. 5.

¹⁹⁵ ABS, f. 141, sign. 141-197-6, Poznámka vyšetřovatelů k případu Karla Rašky z 8. 4. 1941, pag. 1.

¹⁹⁶ Tamtéž, Výslechový protokol Karla Rašky z 8. 4. 1941, pag. 5.

5. června 1941 pokročilo vyšetřování natolik, že byl Raška nucen přiznat i jména lidí, o kterých se 8. dubna 1941 nezmiňoval. Doznal se, že město Frenštát rozdělil na čtyři úseky. Tři úseky byly rozděleny podle hlavních frenštátských silnic (od silnice do Tiché až po silnici do Lichnova, od silnice do Lichnova až po silnici do Rožnova p. R., od silnice do Rožnova p. R. až k ulici Nádražní) a čtvrtým úsekem se stalo vlakové nádraží. Do těchto podsekcí poté začal hledat spolehlivé osoby. Celkem oslovil sedm lidí. Učitele Františka Smetanu, učitele Petra Smiráka, učitele Jaroslava Parmu, učitele Rajmunda Strakoše, předáka Františka Petra, poštovního úředníka Břetislava Richtera a Bohumila Tomíčka, syna pekaře. Účast mu odmítli Smetana, Smirák a Strakoš. Do organizace se mu však podařilo získat Jaroslava Parmu, kterému přiřadil zpravodajskou funkci, Františka Petra, který dříve sloužil u železničního pluku, takže měl být pověřený obsazením železničního nádraží, Břetislava Richtera, který měl v případě převratu převzít telefonní spojení a celý poštovní provoz a navíc ho ustanovil jako styčného důstojníka. Posledním získaným členem byl Bohuslav Tomíček, syn pekaře a majitele obchodu s potravinami, který se měl stát zásobovacím důstojníkem.¹⁹⁷ Karel Raška byl ustanoven jako místní velitel také možná proto, že byl velitelem sboru dobrovolných hasičů,¹⁹⁸ takže lze předpokládat, že v případě povstání by se pokusil využít svého vlivu pro jejich zapojení do ozbrojeného boje proti Němcům. Poslední výpověď z 13. ledna 1942 obsahuje i informace o způsobu případného zajištění zdravotnické péče. Tu měla zajišťovat právě „*samaritánská četa dobrovolných hasičů*“.¹⁹⁹

4.7.6 Karel Zátopek a jeho působení

Karel Zátopek nebyl voják a ani neprodělal základní vojenskou službu,²⁰⁰ ale jeho přínos spočíval v tom, že pracoval v závodech Tatra,²⁰¹ kde mohl získávat důležité informace o výrobě a nové pracovníky pro odboj. Do odboje se dostává prostřednictvím

---

¹⁹⁷ ABS, f. 141, sign. 141-197-6, Výslechový protokol Karla Rašky z 5. 6. 1941, pag. 6–8.

¹⁹⁸ STRNADEL, Dvojí výročí, 1993, s. 39.

¹⁹⁹ ABS, f. 141, sign. 141-197-6, Výslechový protokol Karla Rašky z 13. 1. 1942, pag. 23.

²⁰⁰ ABS, f. 141, sign. 141-197-11 Zpráva vyslychajícího úředníka k případu Karla Zátópka z 9. 5. 1941, pag. 3.

²⁰¹ Tamtéž.

Viktora Cibiena, který se ho snažil získat jako prostředníka, který mu pomůže s hledáním vhodných místních velitelů pro obce Lichnov, Bordovice, Veřovice a Vlčovice. Na začátku svého působení tak Zátopek nejspíš zastává roli hlavního organizátora a styčného důstojníka mezi Lichnovem a Frenštátem, odkud přináší zprávy přímo Cibienovi.²⁰²

Na pozici velitele mu přišel nejvhodnější František Chalupa, ale ten mu spolupráci údajně odmítl. Náhradou se měl stát Antonín Vaněk, který si po svém jmenování měl sestavit vlastní skupinu spolupracovníků.²⁰³

Dále se Zátopek zaměřil na rozšiřování počtu odbojářů v Lichnově, protože podle jeho tvrzení ve Vlčovicích a Bordovicích nikoho neznal. V části Lichnov se mu podařilo naverbovat alespoň 6 dalších členů.²⁰⁴ Zátopek, ač neměl žádné vojenské zkušenosti, což muselo ovlivnit i jeho funkcionální zařazení v organizaci, když nebyl ustanoven úsekovým nebo místním velitelem, počínal si nesmírně obratně v získávání nových lidí pro ON. Lze tedy předpokládat, že Zátopkovo hlavní pole působnosti leželo v Lichnově a prací ve Vlčovicích, Veřovicích a Bordovicích se nezaobíral.

Situace se pro Zátopka od začátku vyšetřování vyvíjela relativně dobře, protože o něm příslušníci gestapa mnoho nevěděli. Ve své podstatě byl „pouhým“ organizátorem v obvodu Lichnov. Ke změně došlo, když byly v lese nedaleko od Lichnova nalezeny zbraně a munice. Jednalo se o dvě pušky, jeden revolver a 100 kusů nábojů, o kterých měla podle poznámky vyšetřovatelů informovat sama matka Karla Zátopka, Marie Zátopková, která byla předvedena také k výslechu.²⁰⁵

4.7.7 Obžaloba

Jaké důvody nakonec vedly k potrestání jednotlivých představitelů „Weberovy skupiny“ z frenštátské ON? Všichni byli obžalováni z toho, že prováděli velezrádnou činnost s cílem odtržení území patřícího k říši v rámci české vojenské organizace Obrana

---

²⁰² ABS, f. 141, sign. 141-197-11, Výslechový protokol Karla Zátopka z 9. 4. 1941, pag. 4.

²⁰³ Tamtéž, Výslechový protokol Karla Zátopka z 4. 6. 1941, pag. 5.

²⁰⁴ Tamtéž, Výslechový protokol Karla Zátopka z 18. 6. 1941, pag. 7.

²⁰⁵ Tamtéž, Poznámka vyšetřovatelů k případu Karla Zátopka z 23. 6. 1941, pag. 9.

národa a byli součástí okresního velitelství ve Frenštátě podřízeného krajskému velitelství v Moravské Ostravě.²⁰⁶

Richard Weber byl obžalovaný za následující prohřešky: činnost v ilegální organizaci na pozici velitele okresu, organizační práce v rámci okresního velitelství, umožnil jmenování velitelů pro jednotlivá stanoviště, stýkal se s dalšími obžalovanými osobami z Moravské Ostravy a ostatních přilehlých okresů, zajišťoval zásoby benzínu, věděl o existenci domnělých zbraní a přerozděloval peníze na jejich nákup.²⁰⁷

Otakarovi Prečovi je kladeno za vinu, že do organizace vstoupil koncem října nebo začátkem listopadu 1939, stal se nejprve zástupcem a posléze velitelem okresu, prováděl organizační práce pro odbojovou skupinu, získával další členy pro odboj, kontaktoval příslušné osoby ze Slovenska, aby od nich mohl nakoupit zbraně a disponoval penězi určenými k jejich nákupu.²⁰⁸

Činnost Viktora Cibiena je shrnuta následovně: do ON se zapojil už v květnu nebo červnu 1939 v okrese Místek, kde se stal zpravodajským důstojníkem a udržoval styky s místními představiteli. Po přestěhování do Frenštátu začal spolupracovat na založení místní odbojové organizace, přes své ambice stát se velitelem okresu zastával pozici zpravodajského důstojníka, získával pro odboj spolehlivé lidi a udržoval spojení s Moravskou Ostravou a přilehlými okresy.²⁰⁹

Alfred Havlena se provinil tím, že byl po naverbování Prečem ustanoven jeho zástupcem, zastával funkci spojky s podsekcí Kunčice a Čeladná, pro organizaci získával nové členy, aktivně se zapojoval do činnosti získávání informací o počtu zbraní, figuroval jako další člen v pokusu o nákup zbraní ze Slovenska a disponoval penězi na jejich nákup.²¹⁰

---

²⁰⁶ ABS, f. 141, sign. 141-197-8, Obžalovací spis 12 J 94/42 I H 131/42 z 23. 5. 1942, pag. 3–4.

²⁰⁷ Tamtéž, pag. 2–5.

²⁰⁸ Tamtéž, pag. 5–7.

²⁰⁹ Tamtéž, pag. 7–8

²¹⁰ Tamtéž, pag. 8–9

Karel Raška byl obviněn z toho, že byl pro ON získán Prečem a poté začal s vlastní organizační činností podle Prečových představ ve Frenštátě, kde byl ustanoven velitelem. Jako místní velitel se pak zasloužil o získávání nových členů.²¹¹

Hlavními prohrašky Karla Zátopka bylo, že pro organizaci získával nové členy a shromažďoval zbraně a munici pro ON. Tyto zbraně byly nalezeny zakopané, dobře zabalené a v provozuschopném stavu.²¹²

4.7.8 Průběh soudního řízení s odbojáři

Situace se ze dne na den pro odbojáře změnila, když v dopoledních hodinách provedli v Praze Jan Kubiš s Josefem Gabčíkem 27. května 1942 atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, který na následky útoku brzy ráno 4. června 1942 umírá v nemocnici na Bulovce.²¹³ Bezprostředně po atentátu píše Kremser z berlínského gestapa své známé Marii Marynčákové, sestře Havleny, aby za ním přijela do Berlína. Setkali se spolu v jeho bytě, kde se měl Kremser údajně vyjádřit pro podporu atentátu. Zbavitel popisuje těžko uvěřitelnou historku o tom, že měl pronést: „*kdyby se mu [Heydrichovi – pozn. autora] to nestalo v Československu, stalo by se mu to u nás*“. Kremser Marynčákovou informoval o značném zhoršení poměrů.²¹⁴

Situace odbojářů ve vazbě se lišila na základě práce, kterou byli nuceni vykonávat. Špatné poměry způsobené nedostatkem jídla si mohli někteří odbojáři během období čekání na soudní řízení zlepšit při svém pracovním nasazení. Například Havlena s Weberem byli zaměstnáni v nudlárně a Tomíček byl poslán na práci do pekárny.²¹⁵

Lidový soud ve Vratislavi se záležitostmi okolo „těch ostatních“ nepatřících do „Weberovy skupiny“ zabýval 7. července 1942. Mělo se jednat o Josefa Bučka, Bruna Richtera, Františka Petra, Bohuslava Tomíčka, Jaroslava Sklenáře, Josefa Dronga, Bohumila Kalivodu, Josefa Chalupu, Vojtěcha Krkošku, Františka Šrubaře a jistého Svrčka. Byl to

---

²¹¹ Tamtéž, pag. 9–11.

²¹² Tamtéž, pag. 11.

²¹³ PADEVĚT, Kronika protektorátu, 2021, s. 382–399.

²¹⁴ SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Alfred Havlena, s. 9.

²¹⁵ Tamtéž, s. 10.

proces s organizačně nevyjasněnou skupinou, které měl velet Buček. Za to také od soudu dostal deset let káznice, nejvyšší trest ze všech zmíněných. Pět let káznice dostali Kalivoda, Šrubař a Krkoška. U ostatních se jednalo „pouze“ o dva roky káznice nebo došlo k odročení.²¹⁶

Soud s „Weberem und fünf andere“ probíhal až 24. září 1942 od 9 hodin ve Vratislavi. Prameny se částečně rozcházejí v otázce přidělených obhájců, zatímco Zbavitel se s německými dokumenty shoduje na obhájci ex offio pro Havlena, kterým byl Dr. Lattke z Vratislavi a Prečovi, kterému byl přiřazen Dr. Walter Huhn,²¹⁷ tak u ostatních budu vycházet z oficiálních německých dokumentů. Weberovi byl přidělen Dr. Gärtner, Cibibienovi Dr. Kratzert, Raškovi a Zátopkovi Dr. Piper.²¹⁸

Do Vratislavi se před konáním soudu začali vypravovat rodinní příslušníci obžalovaných. Jediný, kdo tam nikoho neměl byl Karel Zátopek. Marynčáková s manželem se do Vratislavi vypravili už tři dny před začátkem soudu.²¹⁹

Havlena s Weberem při příchodu do soudní síně vypadali poměrně dobře, ale Preč s Zátopkem byli velmi zesláblí.²²⁰ Během přelíčení se řešily i neshody v obsahu výslechových protokolů sepsanými v Ostravě a ve Vratislavi. To všichni vysvětlovali stejně: „*obsah Ostravských protokolů byl na nich vynucen strašlivým týráním*“.²²¹ Veřejný žalobce skupině vytýkal, že položili základ nebezpečné organizace a atentát na Heydricha byl částečně ovocem i jejich práce. Navrhoval všem trest smrti, kromě Havleny, pro kterého žádal 15 let káznice. Nejodvážnější projev údajně přednesl obhájce Karla Rašky, za což si měl vysloužit

---

²¹⁶ Tamtéž, s. 8.

²¹⁷ Tamtéž, s. 9.

²¹⁸ ABS, f. 141, sign. 141-197-8, Obžalovací spis 12 J 94/42 I H 131/42 z 23. 5. 1942, pag. 31.

²¹⁹ SOKA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Alfred Havlena, s. 9–10.

²²⁰ Tamtéž, s. 10.

²²¹ Tamtéž, s. 11. Existuje jeden způsob, kterým lze alespoň částečně potvrdit nebo vyvrátit pravdivost toho, že vyslýchané oběti byly mučeny. Je to možné zjistit na základě analýzy podpisů vyslýchaných v jejich výslechových protokolech. Jediný podpis, který se nápadně lišil od ostatních jsem našel u Alfreda Havleny při podepisování dokumentu popisující vyslýchanou osobu (Zur Person) – ABS, f. 141, sign. 141-197-10, Zpráva vyslychajícího úředníka k případu Alfreda Havleny z 5. 4. 1941, pag. 2.

jedovatou poznámku od státního zástupce: „že by takový obhájce měl sedět na lavici obžalovaných také.“²²² Pravdivost této události však nelze potvrdit z jiných dochovaných pramenů.

4.7.9 Tresty

Jako soudce zde byl přítomný Dr. Zieger,²²³ který po poradě přednesl rozsudek. Ten byl takový, že obžalovaní Weber, Preč, Cibien, Raška a Zátópek jsou odsouzeni k trestu smrti a trvalé ztrátě občanských práv za přípravu velezrady. Obžalovaný Havlena je odsouzen k deseti letům vězení a deseti letům ztráty cti za přípravu velezrady. Do trestu odnětí svobody se započítává jeden rok a deset měsíců vyšetřovací vazby. Náklady na řízení nesou žalovaní.²²⁴

Všichni členové „Weberovy skupiny“ shodně uvedli, že organizaci vnímali pouze jako pořádkovou sílu, která měla být nasazená v případě dobrovolného stažení německých vojsk z území protektorátu, ale tato tvrzení jako obhajoba neobstálo. Nikdo z odbojářů nepřiznal, že by organizace měla sledovat násilné cíle proti Německu. Všechny nejasnosti jim měly být vysvětleny až po zatčení. Němečtí vyšetřovatelé došli k závěru, že výpovědi odbojářů jsou založené na centrálních pokynech používaných v případě, kdyby se blížilo jejich zatčení. Obžalovaní od počátku nepochybovali o možnosti odtrhnout Čechy a Moravu od říše ve chvíli, když by se situace pro Německo zdála nepříznivá. Organizace, ve které obžalovaní působili měla povahu vojenské jednotky, nikoliv pořádkové služby a mohla být určena k provedení povstání. Viditelný rozvoj německé moci a vydávání oficiálních varování před podporou tajných organizací nevyvolávaly zdání o možnosti stažení německé armády a policejních složek. Kromě Zátópka byli všichni příslušníci bývalé československé armády a Havlena s Raškou, jako učitelé, patřili mezi kruhy často sympatizující s odstředivými silami. Zátópek navíc páchal nelegální činnost až do svého zatčení, protože neustále ukrýval zbraně pro odboj. Vynesení nejvyšším zákonem stanoveného trestu nad stejně jednajícími osobami je zvláště nutné k odrazení ostatních potenciálních pachatelů.

---

²²² Tamtéž, s. 12.

²²³ ABS, f. 141, sign. 141-197-8, Rozsudek „Im Namen des Deutschen Volkes“ 12 J 94/42 I H 131/42, s. 1.

²²⁴ Tamtéž, s. 2.

Weber, Preč a Cibien jako bývalí důstojníci byli skuteční aktivisté, Raška byl zvláště aktivní a opatrný, což dokazuje jeho snaha zajistit železniční a poštovní služby. Zátopek se ukázal jako mimořádně nebezpečný, protože i přes přísný zákaz držení zbraní je nedovoleně vlastnil.²²⁵ Havlenovo jednání se dalo posuzovat mnohem shovívavěji, ale i tak práce, kterou vykonával, nezaostávala za prací ostatních. Nejspíše nenaplnil očekávání svých velitelů, neboť neudělal žádná zjištění o zbraních. Svým postojem v hlavním líčení také ukázal, že jej nelze ztotožňovat s ostatními obžalovanými. Proto je dle rozsudku trest deseti let ztráty cti a káznice přiměřený.²²⁶

4.7.10 Havlena a jeho trest

Vyvstává před námi poslední otázka, která stála u zrodu této práce. Proč Havlena dostal „pouze“ deset let, když jeho spolupracovníci byli odsouzeni k trestu nejvyššímu?

Jako první nám nejspíš přijde na mysl možnost, že Havlena zradil a začal s gestapem spolupracovat, aby se zachránil. To však na základě mnou získaných výslechových protokolů nelze potvrdit, protože Havlena nevypověděl o nic moc více než Preč nebo Cibien, kteří byli zadrženi ve stejný den. Ostatně asi nejpersvědčivějším důkazem o tom, že Havlena nepřestal být hrdinou ani v té nejtěžší chvíli je závěrečná poznámka vyšetřovatelů z Moravské Ostravy datovaná do června 1941.

V ní se mimo jiné píše o tom, že Havlena při výslechu působí dojmem úskočného a tvrdohlavého českého šovinisty, který je absolutně neochotný podat dobrovolně pravdivé doznání. To lze považovat pouze za částečné, protože popírá, že by o zbraních nebo úkrytech něco věděl. Patřil k nejaktivnějším a nejinformovanějším příslušníkům okresního velitelství. Byl informován o zrádných cílech odbojového hnutí a měl přesné znalosti o celkové struktuře organizace.²²⁷

Ano, můžeme namítat, že se mohl Havlena zlomit až po červnu 1941, nicméně jak jsem zmínil výše, nelze to vyvodit z žádného pramene, ze kterého jsem v této práci vycházel.

---

²²⁵ Tamtéž, s. 9–12.

²²⁶ Tamtéž, s. 12.

²²⁷ ABS, f. 141, sign. 141-197-10, Závěrečná zpráva z Moravské Ostravy k osobě Alfreda Havleny z 24. 6. 1941, pag. 10.

Navíc se domnívám, že se ani zlomit nemohl, pokud nechtěl přivodit neštěstí své sestře Marii.

Dne 8. září 1946 došlo k sepsání čestného prohlášení manžela Marie Marynčákové, Antonína Marynčáka. Ten uvádí, že byl zasvěcen do činnosti odbojové organizace Obrana národa a zároveň přechovával zbraně ve svém domě č. 974 ve Frenštátě p. R. Zde byly uloženy po celou dobu okupace. Po prvním zatčení v dubnu 1940, kdy si gestapo přišlo pro Havlenu a Marynčáka, proběhla v jejich domě prohlídka. O dva měsíce později následovala ještě druhá a třetí proběhla 21. října 1940, kdy byl Havlena už nadobro zatčen gestapem, ale zbraně se najít nepodařilo, protože byly zadrženy.²²⁸

Když se Marynčák dostavil k Lidovému soudu ve Vratislavi, tak se po rozsudku setkal s Havlenou. Havlenova první slova údajně byla: „*Tondo zbraně jsou v pořádku?*“ když ho Marynčák uklidnil, „*že jsou*“, tak na něm byla vidět hrdost, že neprozradil místo úkrytu, díky čemuž nejspíš zachránil Marynčáka. Zbraně a náboje byly 10. srpna 1945 zdejšími četnictvem a za přítomnosti zástupce Okresního soudu ve Frenštátě pod Radhoštěm vyzvednuty a odevzdány na četnickou stanici. Svědkem byl Josef Buček.²²⁹

Přesné informace o zbraních a munici zanechává pouze Zbavitel, který píše, že se jednalo o: 2 dvouhlavňové lovecké pušky Lankasterky, 1 dvouhlavňovou loveckou pušku Lefošku, 1 jednohlavňovou loveckou kulovnici, zvanou Kozlice, 1 jednohlavňovou flobertovou pušku a zásobu munice: 20 kusů ostrých nábojů do loveckých pušek, 25 kusů ostrých nábojů do vojenské pušky Mannlicher a 34 kusů jiných ostrých nábojů.²³⁰

Pravý důvod, proč Havlena dostal „pouze“ deset let káznice naznačuje už Zbavitel, který píše o otci Alfreda Havleny toto: „*Jan Havlena, původním jménem Hablena, rozený Němec pocházel z Německa a přistěhoval se do Náchoda, kde se seznámil s příští svou chotí, ženou inteligentní a hluboce vlastenecky založenou.*“ Údajně se kvůli ní Jan Havlena naučil

---

²²⁸ SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Svaz národní revoluce odbočka ve Frenštátě p. Radh., dne 8. 9. 1946, Čestné prohlášení Antonína Marynčáka.

²²⁹ Tamtéž.

²³⁰ SOkA Nový Jičín, f. Zbavitel Alois, inv. č. 591, kart. 31, Alfred Havlena, s. 4.

mluvit česky a výchovu dětí přenechal „v rukou statečné matky“.²³¹ Tato informace se na první pohled zdá být možná až moc vyumělkovaná, ale pokud se podíváme do matrik, tak zjistíme, že Alfred Havlena je křtěný jako Alfred Antonín Havlena. Jeho kmotrem byl Antonín Hubáček, dědeček z matčiny strany.²³² Toto zjištění tak částečně posiluje Zbavitelovo tvrzení o výsadním postavení českého elementu při výchově dětí. Důvod, proč Havlena nebyl popraven tak dle mého názoru musíme hledat v jeho původu, protože pocházel ze smíšeného manželství Němce a Češky.

Zmíněné tvrzení lze podložit pomocí prosebných dopisů od Marie Marynčákové a od Jana Havleny, otce Alfreda, pro Adolfa Hitlera. Ve své zprávě Marynčáková mimo prosby o odpuštění pro svého bratra a jeho přítele Otakara Preče píše i o svém starém otci. Toho popisuje jako člena NSDAP, který vždy podporoval myšlenku sjednocení s Německem. Údajně kvůli tomu byla jejich rodina nenáviděna.²³³ Dopis má datum 25. září 1942, tedy byl napsán až po konání soudu s odbojáři ve Vratislavi.

O záchranu svého syna se pokouší i otec, který píše vůdci až v červenci 1944, když si už Havlena odpykává trest v káznici. Dopis je psán poté, co se Marynčáková vrátila z návštěvy svého bratra a jeho špatnou situaci doma popsala přibližně tak, že vypadá velmi zesláble a kašle krev, v létě 1943 prodělal těžkou chřipku. Havlena v té době pracoval ve vězeňském zámečnictví a nevážil víc než 50 kilogramů. Jan Havlena dále pokračuje zmínkou o tom, že svého syna potřebuje ve stáří jako oporu a nezapomíná zmínit své členství v NSDAP, ke kterému doplňuje datum vstupu – od připojení protektorátu k říši.²³⁴

---

²³¹ Tamtéž, s. 1.

²³² ZA v Opavě, f. Sbirka matrik Severomoravského kraje, Kniha narozených a pokřtěných pro Místek, Místek, římskokat. f. ú. inv. č. 14044, sign. M I 62, str. 211.

²³³ ABS, f. 141, sign. 141-197-25, Dopis Marie Marynčákové ze dne 25. 9. 1942, pag. 2. Osobně si nedokážu představit, že kdyby byla rodina opravdu nenáviděna, tak bude Havlenovi natolik důvěřováno, aby mohl vstoupit do ilegální odbojové organizace ON. Ale ve chvíli, kdy se rodina snaží zachránit odsouzeného syna k deseti letům vězení a jeho přítele, kterého čeká trest smrti, tak je dobré vyzkoušet všechny možné způsoby pro obměkčení Adolfa Hitlera.

²³⁴ Tamtéž, Dopis Jana Havleny, 19. 6. 1944, pag. 6.

Ale bohužel ani prosebné dopisy neposkytují nepopiratelný důkaz o tom, proč byl Havlena odsouzen „pouze“ na deset let, protože jsou odeslány až po konečném rozhodnutí soudu. Je tedy nutné hledat informace v německých dokumentech před nebo chvíli po skončení procesu. Ty nám poskytují oznámení o trestním řízení s „Weberovou skupinou“, kde se píše, že Havlena má smíšený etnický původ, jeho otec byl Němcem v Čechách a nyní získal německé občanství, od roku 1939 je také členem NSDAP.²³⁵ Jan Havlena tedy do NSDAP vstoupil ještě před zatčením svého syna, nejspíš vlivem březnové okupace a vzniku protektorátu v roce 1939.

V poválečném dotazníku o Janu Šrubařovi, zatčeného 1. září 1939, pro frýdecký okresní národní výbor jsem dokonce našel informaci, že Jan Havlena byl udavačem, který měl Šrubaře udat. Je zde přesně napsáno: „*Jan Havlena, úředník v. v. Frenštát p. R.*“, čímž je s největší pravděpodobností myšlen právě otec Havleny.²³⁶ Je to však jediná zmínka, kterou se mi podařilo najít. Musíme si navíc položit otázku, zda určení Jana Havleny jako udavače nebylo pouze poválečnou dohrou „vypořádávání se“ s českými Němci.

Od trestu smrti stěm tedy Havleny nejspíše zachránil jeho smíšený původ a členství otce v NSDAP. Stejně „privilegium“ s největší pravděpodobností navíc pomáhalo i jeho sestře Marynčákové při snahách o záchranu bratra v Berlíně a během vyjednávání s německými úřady. Bohužel i přes veškeré snahy rodinných příslušníků umírá Alfred Havlena 3. září 1944 v káznici v Brzegu. Smrt byla způsobena několika na sebe navazujícími faktory. Jednalo se o podvýživu, těžkou práci, onemocnění tuberkulózou s těžkým průběhem a vodnatelností.²³⁷

4.8 Pohřeb Alfreda Havleny

Alfred Havlena se konce války nedožil. Umírá 3. září 1944 v polské káznici v Briegu. Na návrat do své rodné vlasti si musel počkat až do prosince 1947, kdy se konečně vrátil

---

²³⁵ ABS, f. 141, sign. 141-197-8, Rozsudek „Im Namen des Deutschen Volkes“ 12 J 94/42 I H 131/42, s. 7.

²³⁶ SOkA Nový Jičín, f. Svaz bojovníků za svobodu Frenštát pod Radhoštěm, nepřístupný fond, kart. 4, Zpráva pro Okresní národní výbor ve Frýdku, Dotazník A – vyplnil Jan Šrubař.

²³⁷ SOkA Nový Jičín, f. Svaz bojovníků za svobodu Frenštát pod Radhoštěm, nepřístupný fond, kart. 4, Zpráva pro Okresní národní výbor ve Frýdku, Dotazník A – vyplnila Marie Marynčáková.

a byl pochován do rodinného hrobu ke své matce na hřbitov ve Frenštátě pod Radhoštěm. Mše proběhla ve farním kostele svatého Martina, který se nachází kousek od historického jádra města. Havlenův pohřeb byl navíc doprovázen vojenskými poctami.²³⁸

Dnes bychom však hroby popravených a umučených odbojářů z „Weberovy skupiny“ hledali marně. Bohužel se mi nepodařilo na Městském hřbitově Frenštát pod Radhoštěm najít ani jeden. Je to způsobeno tím, že došlo k přemístění „starého“ městského hřbitova, který fungoval pouze do 60. let. 20. století²³⁹ a poté byl přemístěn na místo dnešního městského hřbitova. Z toho lze vyvodit, že z Polska přenesení frenštátští hrdinové stále odpočívají tam, kam byly jejich ostatky z Polska přemístěny po válce.²⁴⁰ Přijde mi velice poetické, že místo jejich posledního odpočinku dnes nese název „Park Osvobození“.

Poslední otázkou tedy zůstává, zda najdeme nějaký přímý odkaz na Havlenu, který byl po válce povýšen do hodnosti poručíka v záloze a obdržel Československý válečný kříž 1939 in memoriam, ve Frenštátě i dnes. Podle Rottera dal jeho otec vybudovat studánku na Horečkách, kde byl postaven pomník frenštátskému básníkovi Josefu Kalusovi.²⁴¹ Bohužel se mi to nepodařilo ověřit z žádného jiného zdroje, ani terénním zkoumáním jsem na místě studánky nenalezl žádný odkaz na Havlenova otce. Tuto informaci může podpořit pouze fakt, že se studánka jmenuje „Mařenčina“, což by mohlo odkazovat na matku nebo sestru Alfreda Havleny. Přímý odkaz na odbojáře Alfreda Havlenu pak nese ulice „Alfréda Havleny“ nedaleko od Jandova stromořadí, kde bydlela jeho sestra Marie Marynčáková se svým manželem.

---

²³⁸ Soukromý archiv Ing. Marcely Mrázové, Oznámení o uskutečnění pohřbu. Viz. Obrázková příloha, obr. č. 6.

²³⁹ STRNADOVÁ, Gabriela. Návrh řešení úprav prostor Parku Osvobození - město Frenštát pod Radhoštěm. Online, diplomová práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta multimediálních komunikací, Ústav produktového designu, 2008. Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/6880>. [cit. 2024-03-25].

²⁴⁰ Bohužel se mi nepodařilo dohledat, zda byly z Polska přemístěny ostatky i jiných odbojářů z „Weberovy skupiny“.

²⁴¹ ROTTER, *Frenštát pod Radhoštěm v dějinách času*, 2021, s. 218–219.

4.9 Statistiky

Na závěr práce bych ještě rád doplnil několik statistik pro dokreslení představy o lidech, kteří pracovali pro frenštátský odboj. Budu vycházet ze strojopisu Vladislava Kožucha, který se ve své práci zaměřuje na Obranu národa v okresech Frýdek a Místek, ale je nutné zmínit, což přiznává i autor, že údaje nejsou přesné. Důvodem je mimo jiné i rozdílná míra konspirace v jednotlivých částech zmíněných okresů. Vzhledem k tomu, že organizace byla tajnou a ilegální, tak nemohly vznikat oficiální dokumenty s přesnými jmény a počty členů, proto jsou níže zmíněná čísla pouze orientační a je pravděpodobné, že nejsou úplná. Dále z díla Milana Chalupy o Obrance národa na Novojičínsku a ze seznamu členů ON ve Frenštátě pod Radhoštěm z SOkA Frýdek-Místek, fond Český svaz bojovníků za svobodu pro výčet dalších jmen, kterým se tato práce bohužel nemohla věnovat detailněji.

Na území Frýdku a Místku bylo zatčeno v letech 1939–1945 celkem 244 členů ON, z toho jsou 3 ženy. Největší počet příslušníků ON získala z řad dělníků (71), poté úředníků (54), následovali učitelé (41), živnostníci (26), důstojníci z povolání (11) a četníci (7).²⁴² V menší míře ještě například zaměstnanci drah, podnikatelé, rolníci, lesníci a lidé s nezjištěnými povoláními. Nejpočetnější složkou byli odbojáři ve věkovém rozmezí 26–30 let (68), podobně na tom byly kategorie 31–35 let (51) a 36–40 let (52), následují odbojáři ve věku 41–45 let (36) a nejméně bylo starších 45 let (11) a mladších 25 let (13). Celkem bylo popraveno, umučeno, zemřelých na následky věznění a nezvěstných 86 odbojářů.²⁴³

Mimo Webera, Preče, Cibiena, Havlenu, Rašku a Zátopka však v organizaci působili i další odbojáři, o kterých jsem se v práci zmínil pouze okrajově. Proto bych alespoň na konec mé práce rád vložil seznam všech dále dohledatelných příslušníků frenštátské ON. Ve Frenštátě: Jan Běčák, por. Josef Drong, Milan Klen, Jindřich Navrátil, Jaroslav Parma, Bruno Richter, František Svoboda, ppor. JUDr. Bohuslav Tomíček. V Kunčicích p. O.: Josef Buček a Vojtěch Krkoška. V Trojanovicích: Rajmund Strakoš a František Petr, který měl

---

²⁴² KOŽUCH, Ilegální vojenská organizace Obrana národa. 1995, s. 39. U počtu důstojníků z povolání předpokládám, že je číslo příliš nízké a neodpovídá tak realitě. Důvodem mohlo být započítání aktivních důstojníků mezi ostatní profese kvůli jejich poběžnovému pracovnímu přemístění. Pokud je má teorie pravdivá, tak by to bohužel zkreslovalo celou statistiku.

²⁴³ Tamtéž.

být členem zvláštní skupiny ON. V Lichnově Antonín Vaněk, Karel Kašpárek,²⁴⁴ Ignác Švrček, Rudolf Němec, Jan Gilar, Vlastimil Dobečka a Alois Friedl.²⁴⁵ Dále jsou do ON řazeni ještě Alois Michna a Jaroslav Sklenář.²⁴⁶ V určitém protikladu hovoří dokumenty s podkladovým materiálem k prověření skupiny Obrana národa Místek vzniklé činností Komise pro vydávání osvědčení působící pod MNO. Zde je uváděno pouze šestnáct členů působících ve Frenštátě a okolí.²⁴⁷

Na úplný závěr bych se chtěl zaměřit ještě na spolupráci odbojových organizací ve Frenštátě pod Radhoštěm, protože ON nebyla jedinou působící organizací. Značnou sílu zde měla i ilegální KSČ. Ke kontaktům mezi oběma organizacemi mělo docházet hlavně na úrovni nejnižších místních článků, kdy politické přesvědčení ustupovalo do pozadí. Spojení mezi frenštátskou ON a KSČ zajišťoval Josef Raška,²⁴⁸ ale ke kooperaci mělo docházet i v jiných okolních městech.²⁴⁹ Ve výsledkových protokolech však vidíme určitou podezřívavost vůči KSČ, když Weber vypovídá o tom, že jeden z úkolů Cibiena měla být kontrola spolehlivosti rekrutovaných osob, zejména zda mezi nimi nebyli nějakí komunisté.²⁵⁰ Na druhou stranu lze předpokládat, že Weber postupoval při výslechu obratně, protože by nebyl úplně nejlepší nápad přiznávat vyšetřovatelům vzkvétající spolupráci s KSČ.

---

²⁴⁴ CHALUPA, *Odbojová organizace Obrana národa na Novojičínsku*, 2015, s. 20–21.

²⁴⁵ ABS, f. 141, sign. 141-197-11, Výslechový protokol Karla Zátopka z 18. 6. 1941, pag. 7.

²⁴⁶ SOkA Frýdek-Místek, f. Český svaz bojovníků za svobodu – okresní výbor Frýdek Místek, sl. XXII, neinv. Jmenný seznam: MO SPB Frenštát p. Radh. – členové odbojové skupiny „Obrana národa“.

²⁴⁷ VHA, f. Domácí odboj – 1939–1945, inv. č. 109, str. 23–25.

²⁴⁸ Nejedná se o Karla Rašku, který byl členem ON.

²⁴⁹ ČÍP, *Obrana národa*, 1998, s. 32.

²⁵⁰ ABS, f. 141, sign. 141-197-9, Výslechový protokol Richarda Webera z 26. 1. 1942, pag. 20.

5 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala odbojovou organizací Obrana národa ve městě Frenštát pod Radhoštěm a jeho okolí se zaměřením na „Weberovu skupinu“ a jednoho z jejích čelních představitelů – Alfreda Havlenu. Aby bylo možné odpovědět na výzkumné otázky, které jsem si položil v úvodu – tedy popsat vznik, výstavbu, strukturu, fungování, vzájemné vztahy mezi odbojáři, napojení na rámcově vyšší a nižší celky a pád okresního velitelství ve Frenštátě – tak jsem v prvních dvou sekcích bakalářské práce popisoval situaci v Československu a Obranu národa obecně. Zaměřoval jsem se primárně na vznik, strukturu a činnost ON, aby došlo k lepšímu pochopení procesů, které probíhaly na rámcově vyšší strukturální úrovni a mohl jsem je poté snáze popsat i na frenštátském okresním velitelství. Aby bylo dokreslení struktury úplné, tak byla třetí část věnována Krajskému vojenskému velitelství v Moravské Ostravě, protože zdejší čelní představitelé hráli významnou roli i při výstavbě ve Frenštátě.

Na tyto informace pak navazuje hlavní čtvrtá část, která je zaměřená nejprve na popis životů jednotlivých odbojářů pro dokreslení představy o lidech, kteří byli dostatečně odvážní a ochotní vstoupit do ilegální odbojové organizace a provádět v ní nějakou činnost. Tato činnost je následně podrobně rozebírána u jednotlivých představitelů a navazuje na ní popis soudního procesu s „Weberovou skupinou“.

Druhým tématem se pak stala osoba Alfreda Havlenu, čelního představitele ON ve Frenštátě. Mimo jeho život, působení v organizaci, rodinné poměry a vztahy s ostatními odbojáři jsem se zaměřil i na jeho trest, který mu byl uložen na základě působení v ilegální organizaci. Předmětem zkoumání byl důvod jeho „mírnějšího“ trestu v porovnání s ostatními představiteli „Weberovy skupiny“. Zároveň jsem se podíval i na Havlenův odkaz ve Frenštátě, který můžeme vysledovat i v dnešních dnech. Je po něm totiž pojmenována jedna z ulic ve Frenštátě pod Radhoštěm.

Analýza pramenů nebyla jednoduchá. Obecně lze tvrdit že jak výslechové protokoly, tak poválečné spisy nebudou moc objektivní. V prvním případě bude docházet k zamlčování informací a pokusech bagatelizovat svou odbojovou činnost. Může tak docházet ke snahám brát veškerou vinu na sebe s cílem záchrany svých spolupracovníků a zastavení dalšího zatýkání. Hlavním důvodem, proč nelze tvrdit, že výslechové protokoly jsou objektivním

zdrojem informací je samozřejmě mučení, kdy se oběti často přiznávají k činům, které neudělaly s určitou nadějí a vírou, že u soudu vše odvolají. Výpovědi jsou proto často zmatené a protichůdné, což nemusí být vyloženě způsobeno pouze mučením. Odbojáři mohli mít už před svým zatčením připravené scénáře, které budou svým vyšetřovatelům vypovídat, případně se mohli domluvit ve vězení. Druhou možnost vidím v případě příslušníků „Weberovy skupiny“ jako více pravděpodobnou, protože první výsledkové protokoly jednotlivých odbojářů se moc neshodují. Mou teorii o domluvě ve vězení podporuje fakt, že docházelo k častým opravám a negacím předešlých výpovědí u doplňujících výsledků. Určitou mírou se na tom také mohla podepsat i nižší úroveň znalosti němčiny u některých odbojářů.

V druhém případě, tedy když používáme prameny vzniklé činností místních historiků až po skončení války, tak můžeme vidět opačnou tendenci, kdy se z odbojářů stávají „bezchybní hrdinové“. Dalším problémem, se kterým jsem se navíc setkal jsou seznamy odbojářů. Ty jsou velice často opravovány dodatečně, takže je ve spisech mnoho škrtaček a poznámek, které byly doplněné nejspíš dalším šetřením. Problém nastává ve chvíli, kdy tyto poznámky vyloženě zpochybňují původní informace o účasti některých lidí v ilegální organizaci ON. Přesně v této chvíli přichází možnost ověření informací z výsledkových protokolů.

I přes výše zmíněné problémy věřím, že výsledná práce vzniklá shromažďováním archiválií, badáním a vzájemnou komparací je dobrým dokladem o čelních představitelích frenštátské ON, kterou vzhledem k rozsahu bakalářské práce vnímám pouze jako základ pro další badání.

Seznam použitých informačních zdrojů

Archivní prameny

Národní archiv

fond Československá vládní komise pro stíhání nacistických zločinců, Praha (1145)

Archiv bezpečnostních složek

fond Německé soudy v říši (141)

Zemský archiv v Opavě

fond Sběrka matrik Severomoravského kraje (165)

Vojenský historický archiv

fond Domácí odboj – 1939–1945 (308)

fond Osobní spisy (255)

Státní okresní archiv ve Frýdku-Místku

fond Český svaz bojovníků za svobodu – okresní výbor Frýdek-Místek (789)

Státní okresní archiv v Novém Jičíně

fond Archiv města Frenštát pod Radhoštěm (199)

fond Mazáč Josef (1463)

fond Svaz bojovníků za svobodu Frenštát pod Radhoštěm (309) - nepřístupný

fond Základní devítiletá škola, Tyršova ulice, Frenštát pod Radhoštěm (223)

fond Zbavitel Alois (260)

Edice pramenů vyšlé tiskem

KOKOŠKA, Stanislav (ed.). *Obrana národa v dokumentech: 1939–1942*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2018. ISBN 978-80-88292-16-6.

Prameny úřední povahy

Výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava č. 75/1939 Sb. ze dne 16. března 1939. Online. Dostupné také z: https://www.psp.cz/kps/pi/gi/historie/vynos_o_zrizeni_protektoratu.pdf.

Obrazové prameny

Soukromá sbírka Ing. Marcely Mrázové

Sborníky

ČÍP, Jan. Obrana národa. In: BUDÍK, Arnold, (ed.) a CHOBOT, Karel, (ed.). *Almanach obětí nacismu okresu Nový Jičín*. Nový Jičín: Okresní úřad, 1998. ISBN 80-238-3434-7.

GEBHART, Jan. Geneze ústředních ilegálních organizací Obrana národa a Petiční výbor Věrní zůstaneme v roce 1939. In: PEŠA, Václav. (ed.). *Dějiny socialistického Československa*. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1985. sv. 7. ISSN 0232-0150.

PŘIKRYL, Josef. Vojenská odbojová organizace Obrana národa. Online. In: ŠINDELÁŘ, Bedřich (ed.). *Sborník Matice moravské*. Online. Brno: Krajské nakladatelství, 1967. roč. 86. ISSN 0862-0393. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:92b15e40-1573-11e8-8cd8-5ef3fc9bb22f>

VESELÝ-ŠTAINER, Karel. Odbojová organizace Obrana národa. In: JANEČEK, Oldřich, (ed.). *Z počátků odboje: 1938–1941: sborník Živá minulost*, 1. vyd. Praha: Naše vojsko, sv. 64, 1969.

ZBAVITEL, Alois. Frenštátský odboj pro české obce Novojičínska. In: *Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín*. Nový Jičín: Vlastivědný ústav v Novém Jičíně, 1967. sv. 3. ISSN 1214-8032.

Články

GEBHART, Jan. Domácí odbojová fronta v českých zemích po vypuknutí 2. světové války do přepadení SSSR. Online. *Historie a vojenství: Časopis Historického ústavu Armády ČR*. Naše vojsko, 1982, roč. 1982, č. 1. s. 65–90. ISSN 0018-2583. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4b3e3690-477d-11e4-af1d-001018b5eb5c>

KOKOŠKA, Stanislav. Obrana národa a počátek války. Online. *Dějiny a současnost: historicko-vlastivědná revue Československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí a ministerstva školství a kultury*. Lidové noviny, 1999, roč. 21, č. 4, s. 16–21. ISSN 0418-5129. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:d86b3a65-cda6-412d-83c2-5977c9ee6816>

KURAL, Václav. Obrana národa mezi 15. březnem a 1. zářím 1939. Online. *Historie a vojenství: Časopis Historického ústavu Armády ČR*. Magnet-Press, 1970, roč. 19, č. 3, s. 346-[385a]. ISSN 0018-2583. Dostupné také z: <https://digitalnitudovna.army.cz/uuid/uuid:4682ee52-5c7b-11ea-a8f3-001b63bd97ba>

SKÝPALA, Marek. Současný stav poznání ilegální organizace Obrana národa v bývalém okrese Frenštát pod Radhoštěm. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. Muzejní a vlastivědná společnost, 2002, roč. 19, s. 49–54. ISSN 1210-1532.

STRNADEL, Drahomír. Dvojí výročí. *Hlasy muzea a archivu ve Frenštátě pod Radhoštěm: vlastivědný časopis Frenštátska*. Muzejní a vlastivědná společnost, 1993, č. 2, s. 38–43. ISSN 1210-1532.

TICHÁ, Věra. Otazníky kolem důstojnického sboru čs. armády. Online. *Historie a vojenství: Časopis Historického ústavu Armády ČR*. Magnet-Press, 1967, roč. 16, č. 6, s. 950–978, ISSN 0018-2583. Dostupné také z: <https://digitalnitudovna.army.cz/uuid/uuid:dcc50686-6403-11e9-b3f3-005056b73ae5>

Závěrečné práce

STRNADOVÁ, Gabriela. Návrh řešení úprav prostor Parku Osvobození - město Frenštát pod Radhoštěm. Online, diplomová práce. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta multimediálních komunikací, Ústav produktového designu, 2008. Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/6880>. [cit. 2024-03-25].

Literatura nevyšlá, uchovaná v archivu

KOŽUCH, Vladislav. *Ilegální vojenská organizace Obrana národa*. Nepublikovaný strojopis. SOKA Frýdek-Místek, prosinec 1995, sign. R393/a.

Seznam použité literatury

BRANDES, Detlef. *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945*. Třetí, rozšířené a revidované vydání. Přeložil Petr DVOŘÁČEK. Obzor (Prostor). Praha: Prostor, 2019. ISBN 978-80-7260-409-8.

CHALUPA, Milan. *Odbojová organizace Obrana národa na Novojičínsku*. Kopřivnice: vlastním vydáním, 2015. SOkA Nový Jičín, sign. 96a.

ČERNÝ, Václav. *Křik koruny české: paměti 1938–1945: náš kulturní odboj*. Vyd. 3. Brno: Atlantis

GASTEIGER, Daniela. *Kuno Von Westarp (1864–1945) : Parlamentarismus, Monarchismus und Herrschaftsutopien im Deutschen Konservatismus*. 2018. ISBN 9783110531640. Online. Dostupné také z: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/natl-ebooks/reader.action?docID=5158143&ppg=527>

FRYŠČOK, Miloslav Alexej. *Bohuslav Všetička, zapomenutý generál*. Brno: Šimon Ryšavý, 2001. ISBN 80-86137-53-8.

GEBHART, Jan a KUKLÍK, Jan. *Dramatické i všední dny protektorátu*. Praha: Themis, 1996. ISBN 80-85821-35-4.

GEBHART, Jan a KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha a Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-582-0.

GEBHART, Jan a KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha a Litomyšl: Paseka, 2007. ISBN 978-807185-835-5.

GRŇA, Josef. *Sedm roků na domácí frontě*. Brno: Blok, 1968.

HÁJKOVÁ, Alena. *Praha v komunistickém odboji*. Praha: Svoboda, 1984.

KOKOŠKA, Stanislav (ed.). *Obrana národa v dokumentech: 1939–1942*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2018. ISBN 978-80-88292-16-6.

KOKOŠKOVÁ, Zdeňka; PAŽOUT, Jaroslav a SEDLÁKOVÁ, Monika. *Úřady oberlandrátů v systému okupační správy Protektorátu Čechy a Morava a jejich představitelé*. V Praze: Scriptorium, 2019. ISBN 978-80-88013-97-6

KOURA, Petr. *Podplukovník Josef Balabán: život a smrt velitele legendární odbojové skupiny "Tři králové"*. V Praze: Rybka Publishers, 2003. ISBN 80-86182-72-X.

KURAL, Václav. *Vlastenci proti okupaci: ústřední vedení odboje domácího : 1940–1943*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-397-0.

PADEVĚT, Jiří. *Kronika protektorátu: represe, rezistence, holokaust, státní a okupační správa, kolaborace, bojové operace, kultura, všední život*. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3203-4.

POLÁŠEK, Albín a KLUČKA, Jiří. *Albín Polášek: strůjce svého osudu: život a dílo Albína Poláška*. 2., dopl. vyd. Frenštát pod Radhoštěm: Muzejní vlastivědná společnost, 2001. ISBN 80-86245-13-6.

ROTTER, Miroslav. *Frenštát pod Radhoštěm v dějinách času, aneb, Historie města Frenštátu pod Radhoštěm*. Frenštát pod Radhoštěm: Miroslav Rotter, 2021. ISBN 978-80-88063-20-9.

SKÝPALA, Marek. *Obrana národa na Ostravsku*. Přerov: Šárka, 2002. ISBN 80-86584-02-X.

STOLARŽÍK, Ivo. *Patřili k prvním: Komentované dokumenty a vzpomínky k činnosti Obrany národa na Ostravsku*. Ostrava: OSNA, 1994. ISBN 80-85859-00-9.

Použité zkratky

Zkratky použité v textu práce

ČSR – Československá republika

ČSA – Československá armády

HKR – Hospodářská a kulturní rada

KVV – krajské vojenské velitelství

MNO – Ministerstvo národní obrany

ON – Obrana národa

OV – okresní výbor

OVV – oblastní vojenské velitelství

PÚ – Politické ústředí

PVVZ – Petiční výbor „Věrní zůstaneme“

R3 – Rada tří

ÚVOD – Ústřední výbor odboje domácího

Zkratky archivů

NA – Národní archiv

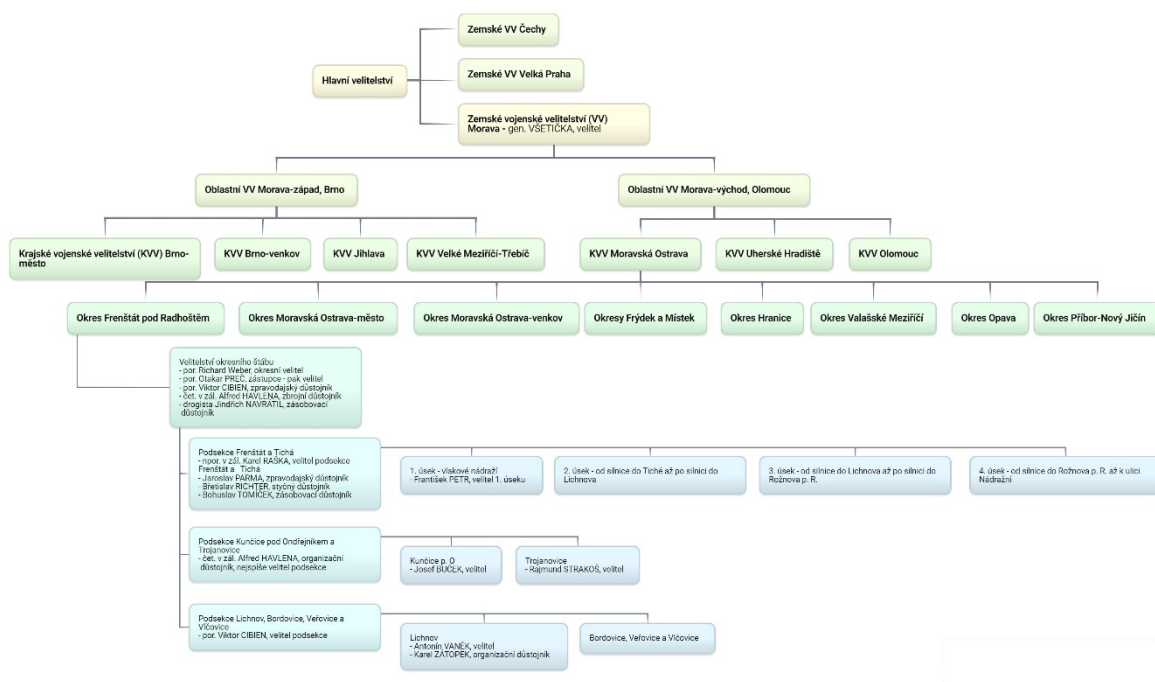
ABS – Archiv bezpečnostních složek

VHA – Vojenský historický archiv

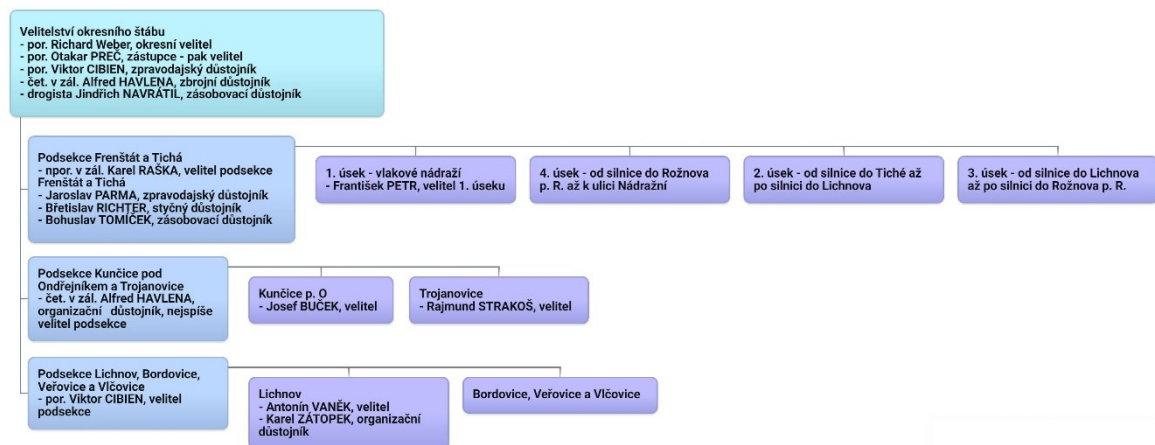
ZA – Zemský archiv

SOKA – Státní okresní archiv

Obrazová příloha

Obrázek 1 Organizační schéma ilegální organizace Obrana národa přibližně od léta 1939 v ZVV Morava²⁵¹

Obrázek 2 Organizační schéma, detail na velitelství okresního štábu ve Frenštátě pod Radhoštěm²⁵²

²⁵¹ Vytvořeno autorem podle: STOLARÍK, *Patřili k prvním*, 1994, s. 146–150. a nově získaných poznatků; vytvořeno pomocí aplikace bubbl.us, dostupné také z: <https://bubbl.us/mindmaps>

²⁵² Tamtéž; vytvořeno pomocí aplikace bubbl.us, dostupné také z: <https://bubbl.us/mindmaps>

Obrázek 3 Pohlednice. Náměstí ve Frenštátě pod Radhoštěm v březnu 1939.²⁵³

Obrázek 4 Odnášení rakve Alfreda Havleny z Jandova stromořadí, dům č. 974, Frenštát p. R., viditelné vyznamenání by mělo být Československým válečným křížem 1939 udělený in memoriam.²⁵⁴

²⁵³ Soukromá sbírka Ing. Marcely Mrázové [cit. 2024-03-10]

²⁵⁴ Tamtéž. [cit. 2024-03-10]

Obrázek 5 Vzdávání pocty nastoupených vojáků Alfredovi Havlenovi.²⁵⁵

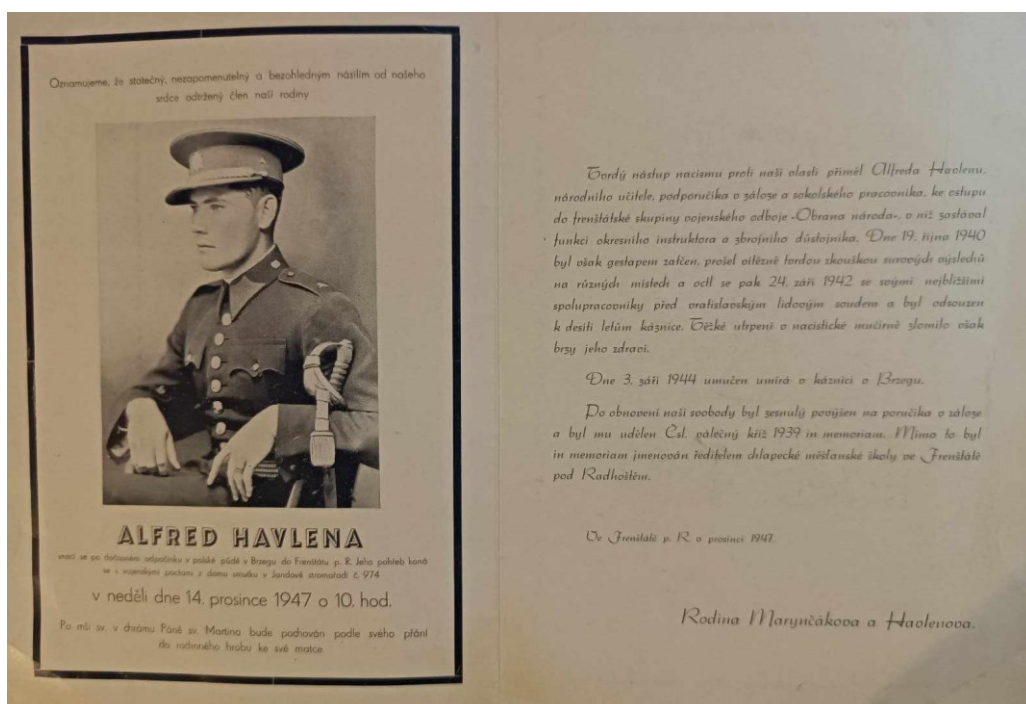

Obrázek 6 Vojenská jednotka účastníci se pohřbu Alfreda Havleny.²⁵⁶

---

²⁵⁵ Tamtéž. [cit. 2024-03-10]

²⁵⁶ Tamtéž. [cit. 2024-03-10]

Obrázek 7 Oznamení o uskutečnění pohřbu s vojenskými poctami Alfreda Havleny.²⁵⁷

²⁵⁷ Tamtéž. [cit. 2024-03-10]

Viktor Cibien (1912 - 1942). Sbíрка OVM
N. Jičín - Muzeum ve Frenštátě p. R.

Alfréd Havlena (1913 - 1944). Sbíрка
OVM N. Jičín - Muzeum ve Frenštátě p. R.

Karel Zátopek (1914 - 1943). Sbíрка OVM
N. Jičín - Muzeum ve Frenštátě p. R.

Karel Raška (1904 - 1943). Sbíрка OVM
N. Jičín - Muzeum ve Frenštátě p. R.

Otakar Preč (1913 - 1943). Sbíрка OVM
N. Jičín - Muzeum ve Frenštátě p. R.

Richard Weber (1914 - 1943). Sbíрка
OVM N. Jičín - Muzeum ve Frenštátě p. R.

Obrázek 8 Fotografie odbojářů z "Weberovy skupiny".²⁵⁸

²⁵⁸ SKÝPALA, *Současný stav poznání ilegální organizace Obrana národa v bývalém okrese Frenštát pod Radhoštěm*, 2002, s. 51.

Tabulková příloha

Tabulka 1 Sociální složení zatčených odbojářů pro okresy Frýdek a Místek.²⁵⁹

Sociální složení zatčených odbojářů pro okresy Frýdek a Místek			
dělníci	71	zaměstnanci drah	5
úředníci	54	podnikatelé	4
učitelé	41	rolníci	4
živnostníci	26	lesníci	2
důstojníci z povolání	11	v domácnosti	3
četníci a policisté	7	nezjištěno	16

Tabulka 2 Věk v době zatčení odbojářů pro okresy Frýdek a Místek.²⁶⁰

Věk v době zatčení odbojářů pro okresy Frýdek a Místek			
do 25 let	13	41–45 let	36
26–30 let	68	nad 45 let	11
31–35 let	51	nezjištěn přesný věk	13
36–40 let	52		

²⁵⁹ Data převzata z: KOŽUCH, *Ilegální vojenská organizace Obrana národa*, 1995, s. 39.

²⁶⁰ Tamtéž.